

SLOVENSKI NAROD

Izšla vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike. — Inserati do 30 peti à Din 2.—, do 100 vrst Din 2.50, večji inserati peti vrsta Din 4.—. Popust po dogovoru. Inseratni davek posebej. »Slovenski Narod« velja letno v Jugoslaviji 144.— Din, za inozemstvo 300.— Din. — Rokopisi se ne vračajo. — Naše telefonske številke so: 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.

Državni proračun za leto 1929/30 uveljavljen

„Službene Novine“ objavljajo novi državni proračun in finančni zakon, ki stopita v veljavo s 1. aprilom — Proračun znaša nad 12 milijard dinarjev in je uravnotežen

— Beograd, 30. marca. Današnje »Službene Novine« objavljajo proračun in finančni zakon za leto 1929/30. Celotni proračun znaša 12.464.427.912 Din in je razdeljen takole:

Izdatki

Splošna državna administracija

Vrhovna državna uprava 266.756.854 (v primeri s starim proračunom + 147 milijonov). Izločeni pa so izdatki za Narodno skupščino, ki so znašali lansko leto 41 milijonov. Povečanje gre v prvi vrsti na račun državne dotacije za samouprave. Proračun penzij, podpor, invalidnin itd. 1.127.3 mil. (+ 210.9 mil.). Državni dolgov 895.4 mil. (+ 27.1 mil.). Ministrstvo pravde 324.6 mil. (+ 51 mil.). Ministrstvo prosvete 809.5 mil. (+ 3.2 mil.). Ministrstvo ver 106.5 mil. (+ 4.5 mil.). Ministrstvo notranjih zadev 586.6 mil. (+ 23.8 mil.). Ministrstvo za narodno zdravje 190.1 mil. (+ 0.2 mil.). Ministrstvo za zunanje zadeve 165.7 mil. (+ 1.9 mil.). Ministrstvo financ 380.8 mil. (+ 31.8 mil.). Ministrstvo vojne in mornarice 2428.6 mil. (nespremenjeno). Ministrstvo javnih del 267.9 mil. (+ 27.0 mil.). Ministrstvo za promet 99.7 mil. (+ 29.7 mil.). Ministrstvo za poljedelstvo in vode 99.3 mil. (+ 38.0 mil.). Ministrstvo trgovine in industrije 56.1 mil. (+ 7.3 mil.). Ministrstvo za socialno politiko 29.8 mil. (+ 0.4 mil.). Ministrstvo za agrarno reforma 37.0 mil. (+ 4.7 mil.). Rezervni krediti 74 mil. (nespremenjeno).

Skupni izdatki državne administracije 7.945.6 milijona (+ 276.7 milijona)

Državna gospodarska podjetja in državne ustanove

Ministrstvo prosvete 26.7 milijona (+ 3.3 mil.). Ministrstvo za nar. zdravje 55.4 mil. (+ 26.6 mil.). Ministrstvo financ (monopoli, drž. posredstva, tvornica sladkorja) 795.3 mil. (+ 282.7 mil.). Ministrstvo za šume in rudnike 452.3 milijona (+ 119.6 mil.). Ministrstvo za promet 2.698.7 milijona (+ 186.2 mil.). Ministrstvo pošte 387.9 mil. (+ 7.9 mil.). Ministrstvo za poljedelstvo in vode 88.1 milijona (+ 10.0 mil.). Ministrstvo za trgovino in industrijo 14.4 milijona (+ 0.7 mil.). Skupni izdatki državnih gospodarskih podjetij 4.518.8 milijona (+ 428.3 mil.).

Celotni proračun izdatkov 12 milijard 464.5 milijona Din (+ 705 mil. Din.)

Dohodki

Splošna državna administracija

Neposredni davki 1.864 mil. (+ 190.6 mil.). Posredni davki 3.577.1 milijona (+ 57.2 mil.). Višek dohodkov monopolne uprave 1.796.7 milijona (+ 109.8 mil.). Vojna škoda (reparacije) 162.5 milijona (+ 162.5 mil.). Višek dohodkov državnih gospodarskih podjetij 460.6 milijona (+ 13.7 mil.). Razni dohodki 84.9 mil. (+ 10.1 mil.). Skupna vsota splošnih dohodkov 7.945.6 milijona (+ 276.7 mil.).

Dohodki državnih podjetij

Ministrstvo prosvete 29.8 mil. (+ 22.0 mil.).

Ministrstvo za narodno zdravje 55.4 mil. (+ 26.6 mil.).

Ministrstvo financ 2.611.8 mil. (+ 28.6 mil.).

Ministrstvo za promet 2.785.1 milijona (+ 213.9 mil.).

Ministrstvo pošte 521.9 mil. (+ 7.1 mil.).

Ministrstvo za poljedelstvo in vode 95.3 milijona (+ 3.0 mil.).

Ministrstvo za šume in rude 566.4 mil. (+ 101.0 mil.).

Ministrstvo za trgovino in industrijo 32.4 milijona (+ 2.1 mil.).

Skupni dohodki državnih podjetij 6.698.2 milijona (+ 268.3 milijona).

Skupna vsota dohodkov 12.464.474.912.

Finančni zakon je včeraj popoldne sprejel novinarje ter jim podal o proračunu daljši eksponat. Finančni minister poudarja, da vlada v kratkem času, ki je bil na razpolago za sestavo proračuna, ni mogla izvršiti vseh onih izprememb, ki jih ima v programu. Računa pa s tem, da bo tekom proračunskega leta z reorganizacijo državne uprave na vseh poljih uspelo doseči znatnejše prihranke in tako za prihodnje leto omogočiti znatnejšo sanacijo financ. Proračun je za okroglo 400 milijonov Din večji od lanskega, ker je bil lanski proračun fiktiven ter so se morali naknadno dovoljevati še razni krediti, ki so sedaj všteti, tako da je novi proračun vseskozi realen.

Finančni zakon vsebuje izključno le določbe, nanašajoče se na izvajanje proračuna. Med drugim ureja vprašanje gledališč. Za državna gledališča se priznava gledališča v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani. Mariiborsko gledališče je proglašeno za oblastno gledališče, ki se mora vzdrževati za lastni dohodki, dočim bodo državna gledališča še nadalje uživala državno subvencijo. O ostalih določbah finančnega zakona bomo obširneje še poročali.

Pretrsljiva rodbinska tragedija

Bogat trgovec v Smederevski Palanki ustrelil ljubčka svoje žene in težko ranil sebe — Slučajna žrtev rodbinske tragedije

Iz Smederevske Palanke poročajo o pretrsljivi rodbinski tragediji, ki se je odigrala prednočnim v hotelu »Central«. Zahtevala je življenje glavnega junaka, dočim se dve njeni žrtvi borita s smrtjo.

Zika Stanković, ugleden trgovec iz Palanke in zelo bogat mož, se je čutil zelo ponižanega in užaljenega, ker se mu je izneverila žena Dara. Zato se je osvetil in ustrelil Tihomirja Radosavljeviča, s katerim ga je Dara varala, ter nato poglaval krogljo v glavo še sebi in Tisi Stanojeviču, po poklicu trgovcu, ki je prihitel na pomoč.

Začetek te rodbinske tragedije sega dve leti nazaj, ko sta se trgovca Stanković in Dara vzela. Nista živela dolgo srečno in zadovoljno, med njima je prišlo do nesporazumov, ki je bilo vedno huje in bi se prej tragično končalo, če bi zakonca ne dobila potomca, ki je bil edina vez med njima. Vzrok nesoglasja in razprtij v zakonu je bil ta, da je bila Dara še lepa in privlačna, čeprav že okoli 40 let stara, ter je začela prepovedano razmerje z mladim in lepim opankarjem Tihomirjem Radosavljevičem. Zanimarjala je moža in začeli so se prepirji, ki so navadno končali s pretepom.

Nekolikokrat je Stanković poskušal ženo spraviti k pameti in jo vrniti sebi in detetu, toda ni mu uspelo. Dara moža ni več marala in je pozabljala tudi na otroka. Po glavi ji je šel samo mladi in lep Tihomir. Minilo je leto, Stanković in Dara sta se odujevala in prepad med njima je bil vedno globlji. Zaradi dnevnih sporov in preprirov je trgovec čisto zapustil hišo in odpoval, da bi v samotni prelohel duševno trpljenje. V tem času je prihajal Tihomir preoblečen v žensko k nezvesti Dari, trgovec je vse to prenašal, misleč, da nihče

o tem ne ve, toda ko mu je pred dnevi prijatelj pokazal ženinovo pismo, naslovljeno na Tihomira, polno nežnih besed in obljub, in mu povedal, da o prepovedanem razmerju med njegovo ženo in opankarjem govori že cela Palanka, je bilo trgovcu dovolj in sklenil je narediti vsemu konec.

Zadnje dni je trgovec samo premišljeval, kako bi se osvetil. Končno se je odločil, da najprvo ubije ženinovo ljubčka Tihomira in nato še sebe.

Prednočnim proti večeru je Stanković prišel navidezno miren v malo dvorano hotela »Central« in sedel za mizo, za katero so se sedeli njegovi prijatelji. Naročil je vina in pridno pil, da je bil že precej vinjen, ko je stopil v sobo Tihomir s prijateljem Stanojevičem. Sedla sta k sosednji mizi. Ko je Stanković zagledal svojega tekmeča in smrtnega sovražnika, kakor se je sam izjavil, je sklenil izvršiti, za kar se je bil odločil. Vstal je, stopil k Tihomiru, ga jeznost pogledal ter se za trenutek odstranil iz sobe. Na hodniku je pripravil samokres, planil zopet v sobo in ustrelil na Tihomira trikrat zaporedoma. Radosavljevič se je zgrudil mrtev na tla.

V sobi je nastala panika, gostje so zbežali iz hotela in klicali na pomoč. V hipu je bila dvorana izpraznjena, v njej je ostal samo natak in Tisa Stanojevič, ki je nemo stal poleg svojega mrtvega prijatelja. Ko je morilec stopil proti vratom, je Tisa planil za njim, da bi ga prijel, trgovec pa se je obrnil in ustrelil še na Tiso ter ga težko ranil.

Nato je Stanković hotel zbežati, toda policija je že bila v hotelu. V naslednjem hipu si je trgovec poglaval krogljo v prsa. Težko ranjenega so odpeljali v bolnico, kjer se bori s smrtjo, kakor tudi njegova žrtev Tisa Stanojevič.

Bolgarski in egiptski kralj obiščeta Prago

Kralj Boris pride v Prago sredi aprila, kralj Fuad pa začetkom junija.

Praga, 30. marca. Bolgarski kralj Boris bo na svojem potovanju po Evropi obiskal tudi Prago. Kakor zatrjujejo bo prispel dne 16. aprila med 15. in 16. uro iz Varšave. Kralj Boris bo prispel incognito kot gost bolgarskega poslanika. Dne 17. aprila bo povabljen k predsedniku Masaryku na Hradčane.

V četrtek 28. t. m. je prispel v Prago egiptovski zunanji minister Hafis Afifi beg, ki ga je sprejel zunanji minister dr. Beneš. Egiptovski zunanji minister se je sporazumel z dr. Benešem glede obiska egiptovskega kralja Fuada, ki namerava junija t. l. obiskati Prago.

Moskva rešuje češkoslovaške komuniste

Posebna delegacija iz Moskve bo skušala pomiriti razprta tabora, da prepreči razpad stranke.

Praga, 30. marca. V težkem sporu, ki je izbruhnil med vodstvom češkoslovaške komunistične stranke in vodstvom komunistične strokovne zveze skuša sedaj posredovati komunistična delavska internacionala, da bi preprečila pretečo nevarnost popolne razpada komunistične stranke na Češkoslovaškem. Delavska internacionala je v ta namen odposlala na Češkoslovaško posebno delegacijo iz Moskve. Bolgarski in egiptovski kralj

preprečila pretečo nevarnost popolne razpada komunistične stranke na Češkoslovaškem. Delavska internacionala je v ta namen odposlala na Češkoslovaško posebno delegacijo iz Moskve. Bolgarski in egiptovski kralj

Prelat aretiran pod sumom umora

— Kovno, 30. marca. Tu so aretirali prelata Olsauskega, kar je povzročilo ogromno senzacijo. Prelat je osumljen umora svoje gospodinje, katero je bil zadavil. Zločin je bil izvršen že lanske poletje in ga policija dolgo ni mogla razjasniti. Po dolgotrajnih preiskavah pa se ji je posrečilo zbrati proti prelatu Olsauskem toliko obte-

žilnega materiala, da je lahko izvršila njegovo aretacijo. Olsauski je imel dolgo ljubavno razmerje z gospodinjo in je živel z njo v intimnih odnosih. Ko si je izbral neko drugo žensko, je zahtevala gospodinja od njega denarno odškodnino. To je prelata toliko razsrdilo, da jo je kratkoma zadavil.

Drzen rop poštnega avtomobila v Amsterdamu

Amsterdam, 30. marca. r. Sinoči je bil izvršen sredi mesta drzen rop poštnega avtomobila, ki spominja na romantične zgodbe ameriškega zapada. Zločin je bil zasnovan tako spretno in izvršit s tako naglico, da policija ne more najti za storilci prav nikakih sledov. Okrog 8. zvečer je stal velik poštni avtomobil pred poštnim uradom sredi mesta. V avtomobil so pravkar natočili razne poštnje pošiljke in dve vreči denarnih pisem, ki bi jih moral avtomobil prepeljati v svojo nadaljnjo ekspedicijo na glavni poštni urad. Poštni uradnik, ki je spremljal avtomobil, je od poštnega urada v redu prevzel vse pošiljke, jih nato vril in nato avto po obstoječih predpisih zapel najprej s ključavnico na vratih in nato še posebej z železnim drogrom in komplicirano obehalno ključavnico. Hotel je samo še oddati v uradu potrdilo o prevzetih pošiljkah. Sofer je med tem že pustil motor in je samo še čakal na povratek uradnika. Odpel je vrtica ob sofer-

skem sedežu in stal poleg avtomobila tak, da je bil odbrnjen s hrptom k avtomobilu. V tem hipu je planil na soferski sedež neznan človek in v naslednjem trenutku je avto z največjo brzino odjedel. Se predno se je sofer prav zavedel, kaj se je zgodilo, je avto že izginil v daljavi.

S poštnega urada so nemudoma alarmirali policijo, vendar pa je ropar z avtomobilom brez sledu izginil. Šele okrog 9. ure so našli policisti avtomobil v zakotni ulici predmestja seveda pa popolnoma izropanega. Roparji — očitno gre za dobro organizirano družbo — so pustili pisemne pošiljke pri miru in so odnesli zgolj denarne pošiljke in skupni vrednosti 30.000 holandskih guilderjev. Poizvedovanja policije so ugotovila samo to, da je storilec nek okrog 30 let star možki v soferski obleki. Vse drugo, pa je za policijo še ne-rešena zagonetka. V Amsterdamu je izval drzen rop ogromno senzacijo in vsi listi objavljajo obširna poročila.

Milan Geroč oproščen

Po štiridnevni sodni razpravi je porotno sodišče v Kruševcu oprostil podpolkovnika Milana Geroča, obtoženega, da je v času toplaške vstaje izvršil več umorov in požigov

Kruševac, 30. marca. Po pet dnevni razpravi je včeraj porotno sodišče oprostil oziroma sodišče podpolkovnika Milana Geroča vsake krivde. Državni pravdnik je predlagal za Geroča smrtno kazen, dočim ga je sodišče oprostilo vsake krivde ter odredilo, da se takoj izpusti na svobodo. Pred sodnim poslojem se je zbrala velika množica ljudi, posebno kmetov iz okolice, ki so po razglasitvi razsodbe vzklikali porotnikom.

Milan Geroč je v času avstrijske okupacije Srbije med svetovno vojno služil kot orožniški stotnik in poveljnik nekega orožniškega oddelka. Po končani vojni je bil Geroč kot sposoben oficir, ker ni bilo takrat proti njemu nobenega ugovora, sprejet v jugoslovensko vojsko ter dodeljen orožništvu, kjer je napredoval do podpolkovnika. Po osmih službenih letih v jugo-

slovenski vojski je bil nenadoma aretiran ter je bila proti njemu uvedena sodna preiskava zaradi obtožb iz okolice Kopaonika, da je v času avstrijske okupacije so-deloval pri udušitvi toplaške vstaje ter ob tej priliki pustil ustreliti več kmetov in požgati več hiš. Preiskava proti njemu je trajala skoro dve leti. Geroč je bil ves čas v preiskovalnem zaporu, dokler ni pred štirimi dnevi došlo do sodne razprave. Mnogoštevilne priče, zlasti seljaki, so v sodni razpravi preklekale svoje prvotne izpovedi proti Geroču ter izjavile, da ga niti ne poznajo, niti ne vedo kaj natančnega o njegovih dozevnih zločinih. Izjavile so, da so same čule govoriti, kar so prej o njem izpovedale. Iz izpovedi mnogih drugih prič se je ugotovilo, da je Geroč prišel s svojim oddelkom v okolico Kopaonika šele tedaj, ko je bila vstaja že zadušena in smrtne kazni že izvršene.

Truplo dr. Korepa najdeno v dunajskem Pratru

— Dunaj, 30. marca. Kakor znan, je dunajski odvornik dr. Emil Koref, ki je bil pred dvema letoma določen za upravnika konkurznega mas »Slavenske banke« v Zagrebu, pred mesecem neznan kam izginil. Vsa poizvedovanja policije so ostala brez uspeha. Včeraj popoldne pa so opazili ljudje v takozvanem »Lusthauswasser« v Pratu moško truplo. Ker truplo ni bilo mogoče spraviti na kopno, so bili pozvani gasilci, da so ga potegnili iz vode. Truplo je ležalo še dalje časa v vodi, vendar je bilo zaradi mraza v letošnji zimi precej dobro ohranjeno. Na truplu ni bilo opaziti sledu strela ali drugega nasilja. Pri mrtvecu so našli vizitke in legitimacijo na ime odvornika dr. Emila Korefa. Očividno si je odvornik s skokom v vodo končal življenje.

Zastoj v grško-turških pogajanjih

— Atene, 30. marca. Predsednik grške delegacije pri mešani grško-turški komisiji za izmenjavo preselencev v Carigradu, Diamantopulos, se je vrnil iz Carigrada v Atene. Predsednik je predložil Venizelosu nove predloge turške vlade o likvidaciji grško-turških sporov vprašanj. Kakor poročajo iz Carigrada, je turška vlada zopet zasedla posestva 16 grških državljanov, kar ni v skladu z določbami atenske pogodbe.

Največja jadrnica sveta pogrešana

Berlin, 30. marca. Kakor poroča »Der Tag« iz Kodanja, pogrešajo že nad sto dni največjo jadrnico sveta, ki je bila na poti iz južne Amerike v Avstralijo. Jadrnica je brez sledu izginila. Na krovu jadrnice, ki je bila opremljena z radio - aparati in pomožnimi motorji, je bilo zaradi težav vkrca- nih 70 mladih danskih mornarjev.

Dober ribji lov

Kladovo, 30. marca. Ribiči iz neke bližnje vasi so vjeli in pripeljali v Kladovo jesetra, težkega 260 kg. Prodajali so ga po 85 Din kg in prejeli zanj 17.500 Din.

Dijaki ljubljanske trgovske akademije v Atenah

Atene, 30. marca. Dijaki trgovske akademije iz Ljubljane so došli davi v Atene. Grški dijaki so jim priredili svečan sprejem.

Nova politična afera na Češkoslovaškem

Benešev veto proti potovanju dr. Borskega v Ameriko. — Borsky je nedostojno napadal predsednika Masaryka

Praga, 30. marca. Carnegijeva ustanova, ki prireja poučno potovanje evropskih novinarjev v Ameriko, je povabila kot zastopnika Češkoslovaške uvodničarja »Narodne politike« in blvskega češkoslovaškega poslanika v Rimu dr. Leva Borskega. V zadnjem trenutku je bila udeležba dr. Borskega odpovedana. V češkoslovaškem narodnem tisku se je pojavila sedaj živahna kampanja proti onim silam, ki so onemogočile dr. Borskemu, da bi se udeležil potovanja v Ameriko. Pri tem se izraža domneva, da je nastopilo proti dr. Borskemu tako zvano »krilo okoli dvor«. Tudi češkoslovaška novinarska organizacija je protestirala proti postopanju, ki je onemogočilo češkoslovaškemu novinarju udeležbo na repren-

tativnem potovanju. Sedaj izjavlja »Češko slovo«, glasilo dr. Beneša, da je minister sam vložil veto proti potovanju dr. Borskega v Ameriko. To postopanje utemeljuje s tem, da je dr. Borsky na desnem krilu češkoslovaške politike, kjer je sistematično pobijal delovaje predsednika Masaryka ter vodil proti njemu nedostojno kampanjo. Kakor zatrjuje »Češko slovo« je zunanji minister dr. Beneš to tudi osebno povedal dr. Borskemu. Postopanje zunanje-ga ministrstva v tej zadevi je dalo češkoslovaškem nacionalistom zopet povod za ostre napade proti zunanjemu ministru dr. Benešu.

Prihodnja številka »Slov. Naroda« izide v tisk.

Čudovite podzemne jame v Beli Krajini

Kaj pripoveduje učitelj g. Albin Čebular o 51 doslej še neraziskanih podzemskih jamah v Beli Krajini — Kovač Macek, ki je prerokoval iz „čarovniških bukvic“ bodočnost Bele Krajine in ga časti ljudstvo kot svetnika

Ljubljana, 30. marca.

Komaj je skompenel sneg in je postalo gorko spomladansko sonce, so že začeli delati naši ljubljanski jamarji, včlanjeni v jamskem društvu, izlete v razne jame v Sloveniji. Marljivo, kakor so, nam tudi za leto obetajo razna presenečenja. Radoveden, kakšno bo prvo, jim nisem dal miru toliko časa, dokler mi niso povedali, da nameravajo že v bližnjih dneh raziskati okoli 60 metrov globok vodnjak na ljubljanskem gradu, ki so ga nedavno odkrili. Vodnjak je nenadavno zanimiv, ker je baje še iz rimskih časov, tako da se obetajo senzacionalna odkritja.

Značilno je, da so jame na Gorenjskem, Notranjskem, Štajerskem in deloma Dolenjskem že precej dobro raziskane ter da so nam znane njihove posebnosti, dočim so jame v Beli Krajini, tej geološko najbolj markantni pokrajini, našim jamarjem kakor tudi širši javnosti še vedno deveta dežela. Blejski učitelj, pesnik Albin Čebular, ki je učiteljeval dolgo vrsto let na Tačjem vrhu pri Črnomlju, je bil tako ljubozljiv, da mi je nudil o belokranjskih podzemskih jamah naslednje, še neobjavljene podatke:

Trinajst jam v okolici Sinjega vrha

— Moj material, mi je pripovedoval g. Čebular, se nanaša na 51 jam. Začnimo s Sinjim vrhom. V tej občini so najvažnejše jame:

Zjod v Sebetihu. Ta votlina je pol ure oddaljena od vrha, in sicer od šole v smeri jugozapada. Ima lepe kapnike, ki pa so spredaj razbiti od kamenja. Zjod ima pravzaprav dve votlini; v prvi, dolgi okoli 50 metrov, so bili že ljudje — vode ni v njej. Iz te jame se pride v drugo, v kateri ni bil še nihče. Le zmeriti so jo z vrh, pravijo, da je globoka 28 metrov.

Majenica v Vnech. Ta prepadnica leži vzhodno od Sinjega vrha, oddaljena četrte ure. V njej ni bil še nihče.

Kobiljača ob Kolpi pri Špeharjih je ravna votlina, eno uro oddaljena. Poleti hodijo vanjo po vodo. V jami je studenec istega imena, ki bruhava vodo ob povodnjih.

Laplč — grad ob Kolpi pri Damlju, uro hoda, je zidana votlina. Pravijo, da so jo zidali z mekom. Ima majhen vhod in še manjši izhod. V njej so baje našli med drugimi ostanke zbirke.

Strma jama v Snegopaju je eno uro oddaljena prepadnica. V njej je voda, ker se nad njo čuje bobnenje. V jami ni bil še nihče.

Falččka jama v Deleh pri Damlju leži jugozapadno ter je ¼ ure oddaljena. Brez vode je. Tudi v tej jami ni bil še nihče.

Druga jama pri Pretkovcih na Gorici je prepadnica v zahodni smeri, ¼ ure oddaljena.

Jama v Špeharjih pod cerkvijo. Ta prepadnica leži proti zapadu, uro oddaljena. Pravijo, da je v zvezi s Kobiljačo ob Kolpi in da je padla vanjo ženska z volmi. Čifih jama so pozneje našli v Kobiljači.

Beraška jama v Cerju pri Dalnjih njivah. Prepadnica se nahaja proti zapadu, ¼ ure oddaljena.

Mačkovića na Kučeru je četrte ure oddaljena votlina.

Prlog v Mrakovici pri Špeharjih je eno uro oddaljena votlina, ki je lahko dostopna in brez vode.

Štefina jama za Zalčovo hišo v Špeharjih leži na zapadni strani, eno uro oddaljena. Baje je nedostopna.

Dohtrovič ob Kolpi je votlina, južno ležeča, eno uro oddaljena. V njej ni bil še nihče. Ob dežju bruhava iz nje studenec.

Med ljudstvom krožijo o teh jamah najrazličnejše govornice. Tako pripovedujejo o Kobiljači, da sta se peljala čez Kolpo pod slapom dva finančna paznika. Deroča voda jama je prevrnila čoln. Eden je utonil, drugi na se je srečno rešil. V spomin na ta dogodek je vrezal na bregu na zunanjo steno Kobiljače cerkev, dostavil datum in se obenem podpisal. Riba je še danes ostanjena.

V Majenici je padla deklica. Priletela je na tla in obsedela. Poleg sebe je zapazila na eni strani belo ženo v pajčolanu — Marijo, na drugi strani pa psa — vraga. Ljudje so spustili v jama vrv z nečisto. Deklica je sela vanjo, narkar so jo potegnili srečno iz jame.

Ob Falččki jami so pasli pastirji in metali kamenje vanjo. Iz jame se je prikazala ptica in jih svarila, naj ne mečejo v jama kamenja. Pastirji je niso ubogali, pa je prišla drugič nad nje. Ko se niso prenehali, je prišel ven sam vrag. Vprašal jih je, zakaj so metali kamenje, da so njegovemu malemu ubili skledico. Nato je vprašal, kdo je metal. Pastirji so se zgovarjali na kozo, da so se ti butali in da je letelo izpod njihovih nog kamenje in jama. Vrag jim je vzel za kazen najlepšega kozla in izginil z njim v jama.

Čudežni možiček kovača Macka

V okolici Petrove vasi se nahajajo naslednje jame:

Krašniška nad cerkvijo Sv. Jurja pri Rožancu, 20 minut oddaljena. V jami so baje manjši kapniki.

Turški prepad nad Razkrižni. eno uro oddaljen. Tam so se skrivali Turki. Prišla je neka ženska in jih je pobila s coklo.

Prepad v Obroblu nad Rožancem. ¼ ure oddaljen. Če vržeš vanj kamen, močno od-

meva in kamen pade v vodo.

Jakševa jama pod Rožancem, ¼ ure oddaljena od tamošnje šole. V jami, iz katere švigajo ponoči luči, prebivajo čarovnice.

Rožanski prepad pod rožanskim poljem, pol ure oddaljen. Tam je pala roženska deklica. Prišlo so vite in jo potegnile v jama. Peljale so jo poleg vode pod zemljo in jo izpušile pri Gor. Pačkih jamah.

Tri odprtine na Lokli. Iz njih bruhava voda ob dežju. Pravijo, da bi nastalo jezero, če bi vrgli notri k srebra.

Hribarška jama, oddaljena tri minute. Tam je bila prej luža. Nekdo je peljal mimo sol, pa se je zemlja odprla in je pogotila konja. Voznik je zhl v jama živega srebra in je nastal prepad.

Prepad nad Mackotom je pet minut oddaljen. Pred leti je prebival tam kovač Macek, ki je prerokoval ljudem iz »čarovniških bukvic« budočnost Bele Krajine, n. pr. železnico, svetovno vojno in druge dogodke. Ko so nekdo imeli pri sosedovih mrliča, je Macek zvrtil zvečer v leseni steni luknjo, vzel kol in žokal mrliča v hrbet, da bi se ta vsedel na mrtvaškem odru in da bi zbežali varuhi. Malo ga je res premaknil in ljudje so zbežali. Tedaj je stopil Macek v hišo in začel zbadati mrliča s šivalko v peto, da bi mu umrlec povedal število ke za loterijo. Mrlič je res sel, a ga razjarjen udaril s tako močjo po glavi, da je Macek ogušil.

Macek je imel iz papirja narejenega možička, ki ga je zanesel trikrat popolno na pokopališče. Nekega večera ga je prinesel k sosedovim in takoj je ugasnila luč, možiček je pa sam presal po hiši. Macek je prerokoval, da bo pokopan na petruškem pokopališču in da bo na njegovem grobu vraslo drevo. Kadar bo drevo obrodilo sad, bo vstal od mrtvih. O njem da bodo po njegovi smrti pisali še debele knjige.

Po Mackovi smrti pred leti je zares kar čez noč pričel rasti kostanj na njegovem grobu. Tamošnje ljudstvo je prepričano, da je drevesce sveto. Mislijo smo, da je bil Macek bedak, pripovedujejo, pa je bil velik modričan.

Pod Dražnikom v Hihelji vasi je 8 minut oddaljena. Kadar dežuje, teče voda iz treh luknjaj preko ceste.

Na Goricih pod Gor. Pako. Pri Jamah Istotam, ¼ ure oddaljena. Ob dežju mečejo pastirji skozi prvo odprtino kole, ki pridejo pri drugi luknji. Kakih 150 metrov daleč, zopet na površje. Ena jama je navpična.

Luknja v Bukovju je eno uro oddaljena. Nekdo je padla vanjo krava in obvisela na skalji. Za njo so spustili pastirja, da je privezal kravi vrv za roge. Privlekl jo kravo že do vrha, ko se je prikazal vrag in pretrgal vrv, da je padla krava nazaj v jama. Vrag si je pripravil meso in jedel s krožnika. Pastir je metal kamenje v prepad in razbil vragu krožnik, potem pa stekel v gozd in se skril na drevo. Vrag ga je zamaž iskal v gošči. Ko je bil vrag sit, je legel vznak na klop, ki jo je imel v prepadu. Sedaj je metal pastir drva nam. Zopet se je skril na drevo, vrag pa ga je tudi zdaj zamaž iskal po gozdu.

Stolbe pri Lokvah, oddaljene pol ure. V prepad vodi 32 kamnitih stopnic. V njem je tudi v največji sili dovolj vode. Ponjo hodijo Lokovčani kakor tudi Rožanci.

Dvanajst jam v okolici Talčjega vrha

V okolici Talčjega vrha se nahajajo jame:

Prepadnica pod Kačjo Drago.

Spilcova jama na Malem Klostcu.

Rusa jama nad Vidmarjem.

Adama jama v Selskem grnju.

Prepadnica na Kneji, čije premer znaša pol metra. Tu je lovil Anžlovar s Stražnega vrha polhe. Čez dan je vedno zagrnjena luknja.

Prepadnica pod Sebastijanom.

Prepadna jama ob Streki.

Selsko brezno ob poti, po kateri dospes v Adamo — jama.

Prepadnica za Stalcarij. V to jama so vrgli mačko, ki je prilezla po kamenju čez 8 dni iz nje. Nekdo so pripeljali pred jama starega konja, ki so mu poprej zavezali oči. Hlapec ga je z vso močjo udaril z bičem, konj se je pogol naprej in je padel v prepad, kjer se je ubil. Eno stegno so našli pozneje v Bisanici.

Jama na Rodinah. Ponoči nalove pri njej vse polno povhov.

Banuvceva jama, široka približno ¼ metra. Pozimi prihaja iz nje toplota, poleti pa hlad in megla, da se majo trava.

Jama ob Suharni. Pod hrastom v Suharni je zakuril Pačan, ki je zgrešil pot, nekaj dračja. Približal se mu je fantiček in izlil iz banje vodo na ogenj, da je ugasnil. Mož je prijel nagaševca in mu tako navil ušesa, da je začel blejati. Ko je to začel hudobec, je takoj prihitel sinu na pomoč in obesil Pačana na hrastovo vejo.

V okolici Stare Ipe:

Zjod v staroklošnem pašniku nad Staro Lipo, oddaljena ¼ ure, smer lužna.

Jama v Lazu, oddaljena 20 minut, pod Glavnico proti jugu.

Špirinov kot, oddaljen 30 minut proti jugu. Nahaja se na košenicah.

Na Vrbičkah med Staro Lipo, Beleč vrhom in vasio Hrast, oddaljena 49 minut.

Modra luč, iz katere je nastalo 50 luči

V okolici Dragatufa v hribih nad vasio Obrh in Breznik je nešteto podzemskih jam. Večjega obsega sta dve prepadnici. V prvo so prodrli s pomočjo svetilke 30 metrov daleč.

Francoska jama v bližini Breznika je prostorna, suha jama, obrašena z grmovjem. V to jama so za časa francoske okupacije pometali kmetje več francoskih vojakov, ki so kradli in jim zažigali domove. Tedanji graščak na Turnu pa je poslal v jama iz strahu pred maščevanjem Francoz svoje hlapec, ki so rešili še žive vojake.

Halduška draga nad Obrhom. V tej kotlini so se skrivali hajduki. Poleg jame je rastele debel gaber s tremi vrhovi, ki pa so bili odsekani. Med njimi, v neki duplini je bila skrita večja množina denarja. Nekdo so kmetje zakurili ob kotlini velik ogenj. Po osmih dneh, ko je nehalo goreti, so našli v pepelu za klobuk debelo žepo kovinaste zmesi — bil je tačen denar.

Mož, po katerem hrepene vse ženske

Čustveni idol bogatih in бедnih, lep, plemenit, pogumen, ognjevit in strasten, obenem pa trezen in hladen je junak našega novega romana

„Na valovih strasti“

Roman, ki začne izhajati v »Slovenskem Narodu« prihodnji teden, spada med najznamenitejša dela svetovne literature. Kritika ga po pravici primerja s slavnimi deli velikega francoskega romanopisca Aleksandra Dumasa st. »Trije mušketirji« in »Grof Monte Christo«. Avtor je znameniti švedski pisatelj August Blanche, ki ga Slovenci še ne poznamo, pač ga pa poznajo in visoko cenijo drugi kulturni narodi.

Snov je zajeta iz francoske revolucije l. 1848. Švedski pisatelj je naslikal v tej napol zgodovinski in čudovito bujni freski vse politične in nepolitične zmede in intrige prevratne »pomladi narodov« ter opisal v obliki prekrasnega romana francosko revolucijo tako, kakor še noben pisatelj. Roman je poln

romantike, pustolovskih prigod, strasti, ljubavnih in političnih spletk in drznih zakulisnih intrig.

Krasna in izredno simpatična postava preprostega, toda zelo omikanega delavca Cambona združuje vse v celoto s svojim lastnim romanom, polnim presenetljivih zapletljajev, ki se vijejo kot rdeča nit skozi vse nehanje junakov in junakinj.

Kdor še ni imel v rokah romana, ki ga ne more odložiti, predno ga ne prečita do konca, najde v našem novem romanu novo prijetno presenečenje, nov redek užitek. Krog naročnikov in čitateljev »Slovenskega Naroda« se bo s tem romanom gotovo še povečal, saj smo trdno prepričani, da ne bo med ljubitelji lepega čtiva nikogar, ki bi ne čital romana »Navalovih strasti« z največjim za nimanjem in užitkom.

Kdor še ni naročen na »Slovenski Narod«, naj se požuri, da ne zamudi izrednega užitka, ki mu ga nudimo z novim romanom. Naročnina znaša mesečno samo 12 Din.

Velikonočna idila

Pa je prišla velika noč z vsemi svojimi čari: s pomladjo in ljubeznijo, z velikonočnim žegnem in obliki gajati in potis, s solncem, ki prijetno greje, s fletnimi dekličji, z izleti v ljubljansko okolico, z nogobrcem, s komedijo v Tivoliju — da bi jo vrag — itd.

Promenada, ki je bila tri mesece pustila in prazna je znova oživela. Spet se pojavljajo kebrčki, cvetočih obrazov, rosinj oči, višnjevo rdečih ustnic, dražestnih nožic in vseh drugih vidnih in nevidnih ženskih čarov. Res očarljive so ljubljanske punčke. In znajo se obleči, da bi jih spaj, da in vitke so, da nikoli tega. Bog ne daj, da bi imela piščilo kilo čez normalno in naravnost nesreča je, če v pasu ni prešepnjen. Saj je deviza vitka linija! In zato Ljubljanka ne jedo močnatih jedi, trdovratno se izogibajo vseh slaščic ino masla, pa gnjati in obisti takisto. Ne, raje limonado in kisl mleko! In so zato na promenadi res šik. O tem se lahko prepričate pri velikonočni procesiji, ki je za Ljubljano pravcata modna revija.

Modna revija pravimo! Kajti se tudi gosposje potrudi, da so tip top in v zadnjem kroju, ki ga diktira London, odnosno, ki ga nosi waleški princ, kajti ta je za modo merodajen. Vsaka njegova obleka je modna in če bi se smotil, da bi v sami pižami pristal na promenado, bi bila pa pižama zadnja moda.

Ampak to nas toliko ne zanima. Pribita in prebita resnica je, da so Ljubljanci za veselo alelujo pravi gentlemani. V ulstih ali najnovejših paletoljih v česterfildih ali trenchcoatih, z belimi glave rokavicami, v najnovejšem kroju in klobuku ter čevlji, ki jih kupijo nalašč za veliko noč.

In na promenadi se srečavajo in seznanjajo gosposdičje z gospodji. Eni obujajo spo-

Perna jama, oddaljena pol ure od cerkve v Draščih. V njej so se skrivali pred Turki.

Perna jama, ¼ ure oddaljena od cerkve v Draščih. Jama se končuje baje na Radovici. Tudi v tej jami so se skrivali pred Turki.

Vuzelnica, na severni strani vasi Radoše. Od šole je oddaljena pol ure.

Jama divjega moža, vzhodno od vasi Krašnji vrh, občina Radovica, je od šole oddaljena dobro uro. V tej jami kakor tudi v Vuzelnici se nahajajo lepi kapniki.

Škara jama, v rebri proti Adleščam, nedaleč od vasi Preloke. Jama, v kateri so našli živalske kosti, je že raziskoval neki orožnik.

Mnogo podzemskih jam se nahaja tudi še po košenicah nad Radencami in ob cesti iz Starega trga na Sinji vrh. Največja je oddaljena pol ure od Radenc. V njej se dobe krasni kapniki.

V zvezi z jamami pripovedujejo ljudje še danes o vlah, čarovnicah, čarovnikih, divjih možeh, povodnih možeh in škrahih. Neki Grabek z Dol. Pake mi je med drugimi pesniškimi prigodami o čarovnicah povedal tudi tole, ki se mi je zaradi fantastičnosti globoko vtisnila v spomin.

Oče je šel v nedeljo v zidanico po vino za k večerji. Bilo je že pozno, oče se pa še ni vrnil.

Pa so dejali mati: Poglej, če se že vračajo.

V malih Rodinah sem zapazil modro luč, ki se je pomikala proti Slepčku. Ko je dospela do tja, je nastalo iz nje 50 luči. Kmalu so se zopet vrtnile in se stirnile v eno.

ZA PRANJE KOMBINEJA

Ako podnese vodo, podnese tudi LUX

Beleznica

KOLENDAR

Danes: Sobota, 30. marca 1929. Katoličani: Velika sobota; pravoslavni: 17. marca, Aleksijske.

Jutri: Nedelja, 1. aprila 1929; katoličani: Hugo; pravoslavni: 18. marca, Kiril.

PRIDRITVE V NEDELJO

Drama: ob 15. »INRI«.

Opera: Ob 15. »Prodna nevesta ob pol 20. Gino Luksemburški.

Kino Matica: Pat in Patachon kot alko-holista in detektiva.

Kino Ideal: Krmar, Buster Keaton.

Ilirija: Viktorija ob 15.30 na Iliriji.

PRIDRITVE V PONEDELJEK

Drama: ob 15. »INRI«.

Opera: ob 15. Pri treh mladenkah, ob 20. Asda.

Kino Matica: Pat in Patachon.

Kino Ideal: Krmar, Buster Keaton.

Ilirija: Viktorija na igrišču Ilirije ob 15.30.

DEZURNE LEKARNE

Danes in jutri: Bahovec, Kongresni trg, Ustari, Sv. Petra cesta, Hočevar, Spodnja Siska. — V ponedeljek: Sušnik, Marijin trg, Kuralt, Gosposvetska c.

Film

Velika noč v ljubljanskih kinematografih

(Trije popularni komiki na sporedu)

Tako čitni kino »Matica« kakor tudi kino »Ideal« sta za Veliko noč v dovoljni meri preskrbeli, da bodo prišli ljubitelji komičnih in zabavnih filmov na svoj račun.

Kino »Ideal« predvaja premiero najnovejšega United Artist-filma »Krmari« z Buster Keaton-om v glavni vlogi.

Mladi Buster, ki pride ravnokar domov iz univerze, vidi na svojo žalost, da je njegov oče, ki ima že dalje časa potniško ladjo na reki Mississippi, dobil hudega konkurenta. Nova ladja tega moža je zgrajena po vseh principih novejših tehnik, tako da je pričakovati, da bo stari predpotopni barki mnogo škodovala. In kdo je njegov konkurent? Na Bustersovo veliko žalost — oče njegove zaročenke. Seveda je posledica tega, da bi moral mladi Buster prekriti vse odnose s svojo nevesto, kar mu pa naposled ni potrebno, ker se izkaže, da je stara ladja kljub temu še močnejša in je ravno Buster kot krmari tisti, ki ob priključitvi neke nevihte reši življenje svojih zaročnikov, svojem tatu in potnikom. Film ima mnogo stajnih prizorov, človek se mora smejati od prvega početka, ob enem pa pomisliti mladega Bustersa, ki ga preganja zla usoda ob vsakem koraku.

V kino »Matica« pa teče premiera pravkar v Berlinu z velikim uspehom predvajane filma, v katerem igrajo dva priljubljena komika Pat in Patachon vlogi detektivov. Film »Pat in Patachon kot detektiva« je izvrstna satira, v kateri dajeta oba junaka publike dovolj priložnosti, da se nasmejejo do solz. Smeha in zabave bo torej dovolj in zgleda, da bo občinstvo z veseljem poselelo oba kinematografa in se naslajalo ob izredno komičnih in zabavnih prizorih obeh filmov.

»Danes igra Strauss«

(Velikonočni filmski spored Z. K. D.)

Film, ki ima podnaslov »Valčkov krati«, je delo Fox-ove evropske produkcije. V času, ko se Slovenci z veseljem in radostjo spominjamo renesančne dobe valčka, ima snov tega filma še prav poseben čar. Manuskript je izredno uspešno delo Roberta Wiena-a in silka prav sprotno rane anekdote iz kompozitorskega življenja. Spet med očetom in sinom:

Oče, ki je delal na vseh kripah, da bi izlil svojemu za godbo nadarjenemu sinu vselej do glave, hotel, da bi studiral in da bi dosegel kaj več kakor on sam, ki je bil tudi glasbenik in je od tega krasnega življenja zelo trdo, skromno življenje. Toda vse skupaj ni pomagalo nič. Sin je zmagal in kmalu vidimo vsahajati na glasbenem horizontu zvezdo Strauss-ove slave.

Film nam kaže poleg kompozitorskih uspehov rane njegove idilne ljubavne odnose, njegovo delovanje na ruskem carskem dvoru in izredno njegov povratek na Dunaj, v rojstno mesto, ki ga je oboževalo in ki je drhtelo kakor očarano, če se je raznesel od ust do ust glas: »Danes igra Strauss«.

V filmu najdemo prav dobre tipe. Starega Johana Strauss-a podaja Alfred Abel, mladejši sin Imre Raday, oba igralca dobra v maki, hri in koncepciji. Mlademu Straussu bi bilo edino beletti nekoliko več mladistiškega čarja. Fotografija dobra. Ljubitelji glasbe in lepih kulturnih filmov bodo lahko z Velikonočnim sporedom ZKD zadovoljni.

V spovednici

— Kakšen je tvoj največji greh, draga hči?

— Nečimernost, prečastiti oče. Po cele ure sedim pred zrcalom in občudujem svojo lepoto.

— To ni nečimernost, draga hči, to je samo fantazija.

Če igralci vlog ne znajo, jim pa šepetajo

Naša Talija ima dve dobi duši, ki rešujeta „utopljenca“ na suhem – V drami šepeta gospa, v operi pa Peter – Oba imajo igralci zelo radi

Gledališče brez igralcev je ravno tako nesmisel, kakor gledališče brez občinstva. To mi bo vsakdo pritrdil. Nemogoče je pa gledališču tudi brez osebe, ki je vsaj po mestu, ki ga navadno zavzema v gledališču, med občinstvom in igralci ali pevci. Ta oseba je šepetalec ali sufler, ki ždi predstavo za predstavo v svoji luknji, »sufler-
Tajinstvena hišica pred zastorom

Spominjam se, da sem kot otrok, ko sem prvič prišel v gledališče, najprej opazil »suflerkost«. Kako tudi ne. Pred odrom se dviga nekaka »helebarda«, kakor mi je rekel operni šepetalec g. Božič, polukrožna hišica, ki kaže hrbet občinstvu, dočim njena velika odprtina zeva proti odru. Baš zato, ker je videti samo njen hrbet in se lice skrilo in ker je edini predmet pred zastorom, ki preseka ravno črto roba in se dviga nad njim, vzbudi šepetalcina pozornost in seveda tudi radovednost. Kaj je neki tu notri? sem se vprašal kot otrok. In tako se je vprašalo gotovo že nešteto drugih, ki so prvič vstopili v gledališče.

Taki so večinoma prvi in tudi zadnji vtisi o šepetalcu, kajti sčasoma tiste omare pred zastorom človek ne opazi več. Kdor ima ugoden ali pa morda neugoden sedež, tu pa tam še opazi, kako nevidna roka porine odprto knjigo na prag tajinstvene hišice in kako med predstavo obrača list za listom. Včasih se tudi pripeti, da človek ujame besedo ali stavek, ki ga v naslednjem hipu izreče igralec na odru, seveda s primernim poudarkom in kretnjo. To se zgodi, ko je šepetalec iz tega ali onega vzroka primoran, da postane ne samo šepetalec, temveč tudi govornik. V takih primerih igralec sam nekoliko opozori gledalca na omario s praskanjem za ušesi ali prisiljenim kašljem in hrkanjem ter negotovimi kretnjami, torej ko pozabi na besedilo in »plava«, kakor se to imenuje strokovnjaško. Bolje bi bilo reči, da se potaplja in išče rešitno bilko – šepetalec.

Drugo jutro se kritik v časopisu obregne ob šepetalcu, češ, lahko bi šepetal tiše. To so pač križi in težave šepetalskega poklica. Če ustreže igralcu, ga nahruli kritik ali občinstvo, če pa ustreže temu, se zameri igralcu. Zaradi tega najbrž je šepetalecvo mesto ravno med igralci in občinstvom, zadovoljiti mora torej oba tabora. To je pa menda ena poglavitnih težkoč tega poklica.

Šepetalka Marija Povhe

Sicer pa, kaj bi ugibali in modrovali o prijetnostih in težavah šepetalcu. Vprašajmo njega samega. Tako sem zaključil, ko sem premišljeval, da bi bilo zanimivo in morda tudi zabavno poboriti našo dramsko šepetalko in opernega šepetalcu o zanimivostih njunega poklica.

Naša drama ima šepetalko Marijo Povhe. V drami je skoro ves dan, dopoldne in popoldne prisotnostve skušnjak, zvečer šepetalec. Dobiš jo zato najsigurneje v dramskem gledališču. Vprašal sem na hodniku pred tajništvo gospoda, kje bi lahko govoril z gospo suflerkom.

— A, s Povhečko?
— Da.
— Kar na desno, pa po stopnicah v klet. Sel sem, kakor mi je bilo rečeno. V podzemlju na dolgem hodniku, ki vodi k šepetalcu, sva se srečala.

Marija Povhe je prijazna gospa, zdravega obraza in živahnih kretni. Vidi se ji takoj, da je dobičnica in, če je treba, tudi hudomušna.

Še nihče je ni nikoli vprašal o križih in težavah njunega poklica, zato mora malo premisliti. Domenila sva se in se sestala prihodnji dan v sobici, ki je nekako zbirališče igralcev in ji pravijo v drami tudi »obrekovalnica«.

10 let in pol v luknji

Pa ne morda v luknji za zamreženimi okni, temveč v šepetalski luknji. Gospa mi je skoro s ponosom najprvo povedala, da suflira v naši drami neprestano že 10 let in pol.

— Enajsto leto že tičim v luknji!

— Potem boste pa lahko povedali mnogo zanimivega o svojem poklicu!

— Saj ne utegnem dosti premišljevat o tem, dela je čez glavo, skušnja za skušnjo in predstava za predstavo.

— Operni sufler mi je včeraj povedal mnogo zanimivosti o svojem poklicu.

— Kaj operni sufler, njegova služba ni tako težka, kakor morda. Glejte, v operi ima igralec pred seboj ne-le suflerja, temveč tudi kapelnika in to je mnogo. S tem je šepetalecvo delo že za polovico olajšano. Igralec v drami pa je navezan samo na šepetalko.

Pri vseh skušnjah moram biti, poznati moram vse vloge v komadu, vse pavze in mesta, kjer mora igralec stati med igro. Če je treba, mu pokažem z roko, kam naj se postavi. Najhuje je pri premierah, ker imajo igralci večinoma tremo.

Joj, in koliko je teksta, kar meša se mi že v glavi. Če grem po ulici, če spim, če bedim, neprestano mi roji po glavi besedilo Dantonove smrti, Utopljenca, Hamleta, Pasijona, Krog s kredo, tragedije, veseloigre, komedije, vse krčim krčim mi roji po glavi.

Komaj čakam počitnic, pa še tedaj nimam miru. Navadno se mi šele po enome-sečnem odmoru očisti glava.

So pa komadi, ki jih sufliram kar na pamet, kakor Hamlet, Pastion itd. Prof. Šest kaj rad opozori igralca, ki odradlja svojo vlogo pri skušnjah, da zna vlogo na pamet, kakor gospa v »suflerkostu« Hamleta.

Veste, največja reva sem pa pri skušnjah. Igralci so preobremenjeni, ne utegnajo temeljito študirati vlog in pridejo včasih nezadostno pripravljeni k skušnji. Naravno, da ne gre vse tako, kakor bi moralo. Kriva je pa vsega — suflerka.

— Zakaj mi niste vrgli besedo? Na cedilo ste me pustili! To vam rečem, kar de-žuje nad me.

Po odmoru se pa spogledamo in se raz-umemo:

— Gospa, nervozen sem. Oprostite! In vse je odpuščeno. Saj bi rada včasih bila jezna na tega ali onega, pa ne morem biti. Veste, pri nas v drami se hitro spre-mo, pa smo tudi hitro prijatelji.

Držite me dobro!

Če igralec ve, da je na tem ali onem mestu nesiguren, se navadno še posebe pri-poroči gospej v šepetalcu. Poslužuje se posebnih izrazov, ki so se med igralci ne-kako udomačili in postali »termini tehnici«.

— Gospa, v vaše roke izročam svojo dušo, se priporočim igralcu, ki ni posebno trden. Sicer ne bi izročil vso svojo dušo v roke šepetalki. Preda se ji torej na milost in nemilost.

Navadno se pa igralci priporočajo z be-sedami »Gospa, danes me pa držite!« Po-sebno priljubljeno je tudi priporočilo »Le feist mi mečite!«

Drugi so spet krajši v priporočanju, za-to pa krepkejši »Primožduh!« ali »Saj me poznate!« Igralci, ki so tako kratki, vržejo tem daljši pomemben pogled gospej v luknji.

Ob tej priliki moram cenjenemu občinstvu izdati skrivnostno luknjo v zastor. Igralec ne utegne vedno izročiti svoje duše šepetalki pred predstavo. Zato se pa poslu-ži luknje v zastorju, ko stoji za njim že na odru. Skozi to luknjo pospešne gospej šepetalki in se oddahne ter s pogumom va-se in šepetalko v naslednjem trenutku, ko se zastor dvigne, igra, kajti gospa mu je pokimala in s tem povedala, da ve, kje ga čevlji žuli.

Poglavje o luknjah s tem še ni konča-no. V zastoru so še druge luknje, ki jih cenjeni publikum seveda ne opazi. Ena je za režiserja, druga za igralce, tretja za elektrotehniko in bogve koliko jih je še, za katere se še ne ve. Skozi nje kukajo in kontrolirajo, včasih stlejo na prste občinstvo, včasih se radujejo ob pogledu na do-sto nasejane glave ali pa občudujejo dra-znoto, ki zeva iz lož ter škili na sedeže, ki so rezervirani za gospode F. K., Fr. G., B., K. itd.

To poglavje o luknjah bo pa treba ob-delati pri drugi priliki.

Gospa najraje suflira verze

Zelo nazorno mi je gospa Povhetova definirala svoj poklic, rekoč, da je šepetalec ograja pri mostu, čez katerega koraka igralec med predstavo. Kakor je nevarno most brez ograje, za katero more potnik zagrabiti, če omahne, ravno tako je nevarno igranje brez šepetalki. Igralec se zatakne, pozabi besedo, izpusti stavek in kaša je neizogibna, če mu ne priskoči šepetalka na pomoč.

— Kdo vas je angažiral za šepetalko?

— To je bil g. Nučič. Prvi komad, ki sem ga suflirala, je bil »Divji lovec«. Spomini na to prvo šepetanje niso posebno prijetni. Vsa sem se tresla in pot mi je lil z obra-za. Vendar se mi je odprl nov svet, ko sem postala šepetalka. Nič se ne strumam po-vedati, da sem prišla iz knjigovoznice v dramo, med inteligentne ljudi, kar me je prijetno presenetilo.

Ta poklic je sicer zelo naporen, toda vzbujala sem ga in brez njega bi ne mogla več živeti. Pomislite, dopoldne od 9. do 12. ure skušnje, popoldne od 3. do 5. ure skuš-nje, zvečer pa predstave.

Najraje pa sufliram verze. Če pride na repertoar novo delo, najprvo vprašam, če je pisano v vezani besedi. Nič rada pa ni-mam komedij, ker je pri teh tak dirandaj, da se mi kar meša. Kadar sufliram žalo-igre, me gane do solz. Kar med šepetanjem začnem jokati. Seveda zavisi od igralca, kako igra. Ko je n. pr. Borštink igral v »Očetu«, sem na glas jokala. Vsak me pa ne zagabi tako močno. Jokala sem tudi, ko je Saričeva igrala Otello.

Velik križ je z igralci, ki ne obvladajo slovensčine. Pri gostovanju Rusov sva se-dela z ruskim šepetalcem oba v naši luk-nji. Lahko si mislite, da nama je bilo tesno v vsakem pogledu.

Gospa suflira tudi v sanjah

Da ima gospa Povhetova polno glavo teksta iz vseh vprijeti komadov, priča to, da ji kar noče iz glave, da mora imeti ogromno besedila v glavi. Med pogovorom se mi je že drugič pritožila glede teksta.

— To pa je resnica, je dejala vnovič, glava mi polka od besedila in meša se mi že.

Pomislite, ko sem bila bolna, imela sem hripo in vročino, se mi je bledelo samo o

teatru. Neprestano sem suflirala: Mishin, da bom še po smrti suflirala govorniku, ki bo govoril ob odprtem grobu.

Pa tudi ob prostem času mi prihajajo verzi in savi na misel. Pred dnevi sem bila s prijateljico na Veliki Planini. Ker sem pihala in se potila, me je prijateljica vprašala »Ali je vroče, se potiš?« Jaz sem ji nehotno odgovorila z verzom iz Cyrana, ki odgovarja na to vprašanje »Kako iz mand-lev torto narediš.« »Kaj, torto?« se je za-čudila prijateljica. »A, nič!« sem ji rekla in obrnila pogovor na vreme.

V sanjah sufliram včasih celo noč. To vam rečem, res strašno! Toda kljub temu sem z ljubeznijo pri poklicu in kakor si že-lim počitnik, tako si želim, da bi počitnice kmalu minile.

»Besedico si v pravem času mi pošepetala«

Da ne bi kdo mislil, da ima gospa same križe in težave z igralci in besedilom, sva malo pokramljala še o njenih radostnih, ve-selih in prijetnih trenutkih.

— Kdaj pa občutite radost in veselje v poklicu?

— Ko se dvigne zastor, ali ko pade in se razlega iz auditorija ploskanje. Tega sem ravno tako vesela, kakor igralci. Ve-liko zadoščanje je aplavz in priznanje tudi meni. Tem bolj seveda, čim bolj je zaslu-ženo.

Posebno veselje so mi pa slavnostne in jubilejne predstave. Igralci se me spomnijo ob takih prilikah in vesela sem. Gospod Dani-lo mi je lani podaril ob svojem jubileju lepo darilo z napisom »Gospa, ki bila si ves čas svedok sreče moje, besedico si v pra-vem času mi pošepetala, ko moja duša je v strahu trepetala.«

Sicer so pa pri takem poklicu, kakor je moj, srečni in veseli trenutki pač trenutki. Ne trajajo dolgo, a zaležejo za vse težave in križe. Z igralci se prav dobro razumem. Moram pa reči, da so med njimi, ki jih imam zelo rada, pa tudi taki, ki mi niso po-sebno pri srcu. Antipatije in simpatije. Vendar ne sovražim nikogar, bog ne da! tega pa ne. Da bi nalašč koga pustila pla-vati, bog ne da!

Pripetilo se je pa nesreče. Pred dnevi je teledni statistik pri »Dantonu« pred šepet-alnico. Z nogo mi je prevrnil knjigo in Saint Giust je zaplaval.

Najhuša dogodivščina v šepetalcu

Večjih nesreč se mi pa ni pripetilo, je nadaljevala gospa. Ampak predstave »Othella« pred letom dni pa ne bom po-za-bila svoje žive dni. Tedaj se mi je pripetila najhuša dogodba, kar sem jih doživela kot šepetalka. Se danes me stresče, če se spom-nim.

Zgodilo se je pa tako-le. V naglici sem zagrabila na omari rokopis »Hamleta« na-mesto »Othella«. Zmotno sem šele opazila, ko se je zastor dvignil in je že nastopil Ja-go. K sreči je znal začetno besedilo. Sapa mi je kar zastala od strahu in planila sem k čuvaju ter mu povedala, kaj se mi je pri-petilo. Prinesel mi je hitro pravo knjigo in predstava se je vršila v najlepšem redu. Da, to je bila huda dogodivščina v »sufler-kostu«.

Režiser g. prof. Šest je pa najbolji pra-vičen, veste. Pri skušnjah zvrnejo igralci včasih krivdo name. Češ, da jim nisem pravočasno »vrgla«, ko jim duša je v strahu trepetala. Ali pa, da sem jih zmešala jaz. Prof. Šest se kaj kmalu prepriča, če sem jaz kriva. »Gospa, knjigo zapr!« ukaže in igralec mora ponoviti besedilo. Navadno se izkaže, da ga ni znal in meni je zadoščeno. Veste, tudi jaz sem občutljiva, toda se kmalu »zgliham« z vsakim.

Režiser o šepetalki

Kako gospo šepetalko obrajajo v dra-mi, priča izjava režiserja g. Cirila Debeveca, ki sem ga takoj po razgovoru z gospo Pov-hetovo srečal in mu povedal, da sem inter-vjujal za spremembo ne igralcev in tudi ne občinstva, temveč med tema sedečo gospo šepetalko.

— Zelo jo imamo radi, je rekel g. De-bevec, pa ne samo to, uživa tudi naše ne-omejeno zaupanje. Kako igralci izročajo svo-je grešne duše v njene roke, vam je goto-vo sama povedala. Pa kakšen nos ima! Ze-pri skušnjah prerokuje uspeh ali neuspeh novega komada. Da je inteligentna in zna-ceniti gledališki umetnost, je nam vsem znano. Saj ima najraje Shakespearija. Pri skušnji jo včasih vprašam: Gospa, a bo uspeh? Če gospa pritrdi, potem je uspeh gotov. Če pa nakremži obraz, že vemo, kje smo. Predstava ne uspe. Tako je gospa šepetalka najboljši barometer za

uspeh ali neuspeh. Nos pa ima, to vam re-čem. Za »Stilmondskega župana« ali pa za »Krog s kredo« je bila vsa navdušena že pri prvi skušnji in je prerokovala največji uspeh in res je bilo tako.

Ves ansambl jo spoštuje in ceni. Vsi jo imamo radi. Zato, ker je dobra duša in ne morda samo zato, ker ne kaže, da bi se ji človek zameril in pri predstavi prav po-šteno igral.

Šepetalec Peter Rožič

Naša opera ima šepetalka Petra Ro-žiča. Sestala sva se v garderobi v opernem gledališču. Tudi Peter Rožič je dobičnica. Vedno vesel in zadovoljen. Sicer je pa bolj skro postav, plavih las in takih oči, da se skoro skrijejo, če se zasmeje.

Za seboj ima pestro preteklost. Vse mo-goče je že bil, preden je zasedel v naši ope-ri stolico za šepetanje. »Takega suflerja ne dobite zlepa,« mi je rekel gospod tajnik, ko sem ga vprašal, kje bi mogel govoriti z opernim šepetalcem. »In kako ga imamo radi in kakšno zaupanje imajo igralci v njega!« Le pobarajte ga, vam bo gotovo po-vedal zanimivosti iz svoje preteklosti in o svojem poklicu.

Pestra preteklost Petra Rožiča

Meni pravijo v operi kar Peter, mi je de-jal g. Božič, moji koleginji v drami pa gospa. Sem pa tudi že star maček pri gleda-lišču.

Kot 8-letni deček sem prišel prvič v gleda-lišče in sem tu že 24 let. Rojen sem v Ljubljani. S 13. letom sem prišel v dramatsko šolo. Bil sem najmlajši učenec. To je bilo v tistih časih, ko so še igrali v Narodnem domu. Dramatsko šolo so pa vodili Elbin Kristan, Nučič, Danilo, Borštinkova L. T. d.

Bil sem pa že vse mogoče. Tudi stavec v vaši tiskarni in potem sluga pri gleda-lišču, akviziter itd. V »Narodni tiskarni« sem pomagal montirati prve tiskarske stro-je. Ker sem znal nekaj nemščine, sem se lažje pomnil z Nemci, ki so stroje po-stavljali.

Vleklo me je pa vedno najbolj h gleda-lišču. Takrat smo dobivali plačo seveda sa-mo za časa gledališke sezone. V počitnicah sem se preživljal z igranjem na klavir, kot sluga v kinu itd.

Med vojno so me ujeli v Galiciji in pre-hodil sem kot ujetnik skoro polovico Ru-sije. Od prevrata sem pa v operi sufler. Prepisujem tudi note in jih sam tiskam.

V začetku sem celo pel v zboru, potem me je pa ravnatelj Rukavina postavil za suflerja.

Umetnost šepetanja v operi

— V čem pa obstoja umetnost šepeta-nja v operi?

— Predvsem morajo pevci šepetalcu po-polnoma zaupati. Zaupanje je že polovica uspeha in te umetnosti. Naravno, da mora biti šepetalec kolikor toliko muzikalno iz-obražen. Jaz zapojem na primer vse tone od najvišjega do najnižjega. Znam igrati tu-di na klavir, kar je za sluga prof. Rav-nika, ki sem mu včasih note obračal in me je naučil najpotrebnejšo teorijo. Razen tega mora šepetalec nekoliko čutiti s pevcem in igralcem. Nekako instinktivno mu sledi na odru, ve, kje mu je mesto in kako se mora kretati.

Poznatni pa mora tudi pevce. Jaz jih sa-mo pogledam, pa že vem, kako je z njimi. Ali je siguran ali je pomoči potreben. Glav-no je pa zaupanje pevca v šepetalcu.

Zgodilo se je že, da je bil pevec na odru prav dobro pripravljen in je znal besedilo. Nenadoma začuje iz šepetalcine tuj glas in zagleda namesto mene korepetitorja, ki me je nadomestoval. To je pevca takoj zmešalo.

Operni pevec ima težje stališče nego dramski, ker mora paziti v prvi vrsti na ka-pelnika in še na suflerja. Pevec mora po-znat pred vsem seveda matematiko ka-pelnikove taktike. Tako ve, ali je v taktu ali ne. Starim pevcem sufliram kar par taktov naprej. Začetnike bi pa zmešal, če bi jim šepetal naprej.

Orkester ne čaka, gre kakor ura

— Gotovo ni sufliranje vseh oper ena-ko težko?

— Klasične opere zahtevajo največ po-zornosti in koncentracije tudi od šepetalcu. Mozartove opere so bile doslej na našem odru najtežje. Zlasti zato, ker se v njih celi deli ponavljajo.

Hude skrbi mi delajo sedaj tudi »Crne maske«. Pa te delajo skrbi tudi pevcem, zlasti baritonu, ki ima glavno in najboljše-njso pevsko partijo.

V dolgih letih sem dobil že toliko spret-nosti, da sufliram pevcu ne samo besedilo, temveč tudi ton.

Zgodilo se je že tudi, da sem prišel v šepetalcino brez slovenskega besedila. Ker pa imam starejša dela že v glavi, mi pri-dejo z godbo tudi besede na pamet. Bog varaj, če bi pevec opazil, da nimam besedi-la! Gotovo bi prišel iz ravnotežja. To je pač tisto zaupanje v šepetalcu. Samo da ga pevec vidi v šepetalcu, pa gre vse v redu.

Stare opere, ki smo jih že nešteto-krat ponavljali, znam pa že na pol na pamet.

Pri hitrih tempih mora šepetalec znati besedilo na pamet, drugače se more slediti orkestru.

So pa tudi razlike med pevci. Šepetalec jih mora dobro poznati. Spozna jih pa pri skušnjah. Jaz ne zaupam nobenemu, ker se zgodi, da tudi najbolje pripravljeni pevec odpove na odru.

Igralci so včasih duhovito in hudomuš-no razpoloženi. Med predstavo včasih po-gruntajo kakšno smešno na odru ali pa na-pravijo dober »vic« iz kakšne komične si-tuacije, ki nastane med igro. S tem se po-vijo pevca, ki poje, iz kontakta in sufler za-mora rešiti. V drami je v tem postopek lažje. Če se dogodi kaj takega, se igralec popraska za ušesom, med tem mu pa še-petalec že pomaga. V operi pa to ni mogo-če, kajti orkester ne čaka, gre kakor ura.

Zanimivo pa je, da začetniki navadno ne rabijo suflerja, ker znajo vse na pamet. Najtežje je pa suflirati tujerodcem. Tudi pevci, ki jim slovenščina ni materni jezik, mnogo težje pojejo v slovensčini. Nekateri lahko zapojejo v višini samo »e«, drugi »u« itd. S spremembo jezika se pojavijo baš v tem težkoče pri petju.

Peter najraje suflira slovanske opere

— Katere opere so vam pa posebno pri srcu?

— Najraje sufliram slovanske opere, po-sebno pa ruske, kakor »Ognjegina«, »Borisa Godunova«, pa tudi »Tri oranže« in druge. Dolgočasim se pa nikdar v operi. Le pri »Aidi« v prizoru, ko pojejo pod odrom. Te-daj moram v »suflerkostu« molčati.

Peter, dobro me držil!

— Kako se mi pevec priporočajo?

— Najbolj je v navadi, da mi pred pred-stavo rečejo: Peter, dobro me držil! Po-predstavi se mi pa pridejo zahvaliti, češ, dobro si nas držal. Meni je to zelo všeč, da sem ga dobro držal, v resnici se ga pa niti nisem dotaknil.

— Pazite dobro name, mi tudi rečejo. Bom, bom, jim odgovorim, brez skrbi, čeprav vem, da bo on bolj pazil name ne-go jaz nanj.

— Peter, saj veš, kje sem slab! Vem, vem, si mislim, toda na glas mu tega ne smem povedati, sicer bi bil še slabši.

Kakor vidite, obstoja vsa umetnost v za-upanju. Pevec, ki zaupa popolnoma sufler-ju, je tudi na odru siguran.

Spomin na Pepika

Med pogovorom sva se z gospodom Pe-trom spomnila tudi pokojnega tenorista Drvota, ki je bil pevec po milosti božji. Ta je imel Petra posebno rad in sta skupaj zvrnila marsikak kozareček cvička. V operi so Drvoti rekli samo Pepik.

— A, Pepik, to vam je bil dobra duša. Hitro je zameril, pa tudi hitro oprostil. Z njim sem se rad trudil. Bil je izredno kole-ktalen, kakor so vsi operni pevci pri nas.

Pepik se ni lahko navadil slovenskega besedila, ampak kadar ga je znal, ga ni več pozabil. Tako se je pri korepetitorju nava-dil napačno izgovarjati besedo »solnce« in je v »Rigolettu« izgovarjal »slonice«. Zaman smo mu pripovedovali, da naše solnce ni slonice. Pel je vedno »slonice«.

Tudi pri »Prodani nevesti« je vedno iz-govarjal »ni za tisoče bo jo ne prodal«, na-mesto »ni za tisoče bi je ne prodal«. Tako se je naučil prvič in ni mogel več pozabiti.

Pa kakšen pevec je bil! Saj to sami ve-ste. Zapel je kjer je bilo, v zakajanih krčmi ali pa na cesti v vetru in dežju. Nič ni ško-dovalo njegovemu grlu. Bil je res pevec po milosti božji.

Tudi Petra imajo vsi radi

Ker muzikalno sufliram in razumem ša-lo, me imajo vsi v operi radi, je nadaljeval šepetalec Peter. Navajeni smo že drug na drugega. Pevec poznam, mene pa poznajo pevci in tako se razumemo. Poznamo moja znamenja v šepetalcu. Če dvignem roko, pevec takoj ve, da je prehitel.

Tako mi je vse že v krvi, da se držim veselo, če je prizor na odru vesel in tragično, če je tragičen. Moja naloga je, da pev-cu po možnosti pomagam, kajti njegov po-sel je skrajno težak. Kar na tri smeri se mora koncentrirati. Predvsem na kapelnika, potem nase, da pravilno igra in prednaša glas in na besedilo. Če ne misli na vse to, se mu gotovo kaj ponesreči, kar se spozna v glasu. Pevec dobi tremo ali bolazen, ka-kor se reče slovenski. Moja naloga je, da ga spravim zopet v ravnotežje.

Resnične anekdote

Marsikaj bi vam lahko povedal o tragi-komičnih dogodkih, ki se pripete na odru, toda veže me — operna tajnost, kakor vas v marsičem udrinška tajnost. Kljub temu vam povem nekaj takih anekdot, ki so se dogodile v moji praksi.

Pri neki premijeri je nastopil začetnik in preden je začel peti, jo je popihal za ku-lise. Jaz gledam in začnem šepetati njego-vo besedilo vedno glasneje tako, da sem ga prišepetal izza kulis zopet na oder. Pevec je prišel izza kulis zopet na oder in naprej je šlo vse v redu. Nihče ni opazil defekta, občinstvo je mislilo, da mora tako biti. Po predstavi mi je ta pevec povedal, da mu je nekaj šinilo v glavo, da je bil popolnoma prepričan, da je svojo arilo že odpel, v res-nici je pa še začel ni.

Nekemu tenoristu je pa med petjem od-povedal glas. Ko je pel svojo arilo, je v vi-sini prenehal, namesto da bi »kiksnil«. V tem trenutku sem zapel jaz v »kostu« in situacija je bila rešena. Skladatelj opere je bil slučajno navzoč in je po predstavi te-noristu čestital. Tenorist je pa meni plačal liter vina.

Takih in podobnih bi vam lahko povedal mnogo. Toda veže me, kot rečeno, oper

Moda

Obleke
po
meri
izdeluje

Jos. Ježek
Ljubljana
Šelenburgova
ulica 6

Večja preglavica kot izbira novega saka, je za gospoda vprašanje svršnika. Izbira je precej težka, kajti moda je ustvarila več svršnikov in zato gospodje dobro premislijo, predno se odločijo za eno ali drugo stvar. Toda pred vsemi imata nedvomno prednost paletot in ulster. Paletot je svršnik iz težjega blaga, ulster takisto svršnik iz težjega blaga z naštimimi žepi, dragonerjem in gubami. V poštev prihajajo še impregnirani bubery, to je neke vrste trenchcoat in dve vrsti večernih plaščev, ki se nosita k cilindru, a za naše razmere ne prideta toliko v poštev. Verjetno je, da se bo večina gospodov letos odločila za paletot in ulster, vse drugo, zlasti pa trenchcoat, ki so se sicer pri nas precej uveljavili, ne pridejo toliko v poštev. Trenchcoat so prišli iz Anglije preko Dunaja k nam, toda leonja moda jih odločno odklanja.

Izmed paletota in ulstra je zadnji bolj praktičen. Ker pa je izrazito sportni plašč, seveda ni primeren za vsako priliko. V tem pogledu je zopet pripravniji paletot, ki je uporaben za vsako priliko in ki glede elegancije prvega nedvomno znatno prekaša. In zato se paletot vedno bolj uveljavlja.

Pa tudi v paletotu je precejšnja izbira. Moda je ustvarila tri vrste. Najsolidnejši tip je korektni chesterfield, to je nekaka vrhna suknja, narejena kot salonska suknja a la bidermajer. Gumbi pri plašču so obšiti z blagom. Modni barvi sta siva ali modra, obe skrajno decentni. Zato je tak svršnik zelo distingviran, lahko ga pa krojač tudi opremi z baržunastim ovratnikom in mu stem da bolj dekorativen značaj.

Elegantna dama v dežju

V aprilu rado dežuje in tudi moda mora s tem računati. Bilo bi lepo, če bi mogli takoj po člankih o kožuhovih pisati članke o belih poletnih oblekah, toda to žal ni mogoče, kajti bliža se doba, ko rado dežuje. Da pa naše čitateljice ne bodo preveč žalostne, jim lahko povemo, da more biti dama tudi ob deževnem vremenu elegantna in da je sabo vreme marsikateri dobrodošla pretveza za novo obleko. Prejšnje čase je bilo to enostavno. Če je deževalo, je ostala dama lepo doma in večkrat po več dni ni odšla z doma, če ni imela lastne kočije. One pa,

Bolj je podčrtana eleganca pri dvo-vrstne paletotu, pri katerem se uveljavlja tudi tretji par gumbov, ki pa se ne zapenjajo, marveč so samo slepo prišiti. Zepek na prsih je pri tem plašču odveč, kakor tudi baržunast ovratnik, ki je bil sicer pozimi mogoč. To sta dva standard tipa plaščev, do čim se zopet uveljavlja enovrstni paletot, katerega je moda zadnja leta popolnoma ignorirala.

ki so morale po opravih z doma peš, so pač obule stare črne čevlje in vzele dežnik. V taki paradi niso bile posebno elegantne, toda za deževno vreme je vse dobro.

Zdaj se je tudi v tem pogledu marsikaj izpremenilo. Dežniki so prišli iz mode, vsaj v garderobah elegantnih dam jih vidimo vedno manj. Elegantna dama smatra dežnik za nekaj, kar se je že davno preživelo in zato ga ne nosi. S tem pa še ni rečeno, da ima svojo kočijo ali da se vozi z avto-taksijem. Ne, hodi po dežju in brodi po mlakah, ne da bi jo to motilo. Moda je namreč poskrbela za elegantne obleke, namenjene izključno za dežev-

no vreme. Dežni plašči so mehki, v pestrih barvah, rdeči, modri, sivi, beže ali zeleni. Pojavljajo se celo najfinerješe pastelne barve. Pastelni plašči so iz nepremočljive svile barve bois de rose, svetlovijoličaste, svetlomodre itd. K plašču spada klobuček iz enakega blaga in enake barve. Večina teh ansamblov je barvasto karirastih, kar izgleda bolj sportno in praktično, nego pastelne barve, in se vitkim postavam zelo lepo prilaga.

Naravno je, da hočemo imeti ob deževnem vremenu dobro zavarovane tudi noge. Zelo neprijetno je hoditi v mokrih nogavicah ali čevljih, kjer se nabira voda. Iz enakega blaga, kakor plašč in klobuk, se izdelujejo tudi dežni čevlji. Tako oblečena dama lahko mirno hodi tudi v največjem naliivu tembolji, ker imajo dežni plašči večinoma toplo volneno podlogo in skrivajo pod seboj kot malo presenečenje ljubko obleko iz jerseyja ali svetle kashe.

Napram dežnikom pa ne smemo biti tako nevhvaležni. Dežne obleke so precej drage, poleg tega jih pa lahko nosijo samo one dame, ki se morejo vrniti domov in preobleči, čim neha deževati. Ob lepem vremenu dežna obleka ni praktična, še manj pa elegantna. One dame, ki odhajajo z doma zjutraj in se vračajo zvečer, nosijo ob deževnem vremenu angleške plašče in kostume brez kožuhovine ali trench-coats. Ves dan izven doma zaposlene dame torej ne morejo biti brez dežnika. Moda že poskrbi, da dežniki niso preveč nerodni in neokusni. Podobni so solnčnikom in črni dežnik je vedno bolj redek. Dame nosijo dežnike vseh živih barv od rdeče do zelene. Če je dežnik temne barve, je vsaj obrobjen z llagom svetlejšje barve. Letos so dežniki nekoliko daljši, nego prejšnja leta, ko so bili že pretrirano kratki. Ročaji so zelo lepo in okusno izdelani, toda ročaje v obliki raznih živalskih glav, mrtvaških glav itd., so se dame že naveličale.

Kako nastanejo modeli

Vedno, kadar se pojavi v modi kaj novega, se nehoti vprašamo, kdo dela modo in kako nastanejo modeli? Jasno je, da smejo modo delati samo oni, ki imajo moč. Čim večji je sloves modnega salona, tem večji pomen se pripisuje njegovemu mnenju in njegovi vim osnutkom. Ko je hotel Paul Poiret reformirati krilo in uvesti namesto njega blače, so se njegovim vzorcem na razstavi vsi krohotali. Takrat še ni bil dovolj bogat in slaven. Zdaj pa lahko diktira, kar mu pride na misel.

V splošnem vemo, kako pridejo novi vzorci v javnost. Pri ljubljene igralki jih nosijo na odru, manekinke slavni tvrdki se izprehajajo v njih na modnih revijah in po gledališčih, kjer morajo za vsako ceno obrniti nase pozornost. Dajejo se fotografirati in celo v najgrših vzorcih morajo braniti čast in renome dotične tvrdke. Modeli nastanejo pred novo sezono. Pomladne izdelujejo čez zimo, jesenske pa poleti. Lastniki velikih tkalnic posejajo lastnike modnih salonov in prinašajo nove vzorce. Slavni krojači izbirajo blago, o katerem vedo, da bo doseglo uspeh. Če je to ali ono blago posebno lepo, si izgovore glede nakupa prvenstvo.

Tovarnar ne sme ponuditi tega blaga nobenemu drugemu modnemu salonu. Tkanina postane monopol in dobi značko ateljeja, kateremu pripada. Tovarnar se pa čisto izogne posledicam pogodbe na ta način, da isto blago z neznatnimi izpremembami v vzorcu ali tkani obnovi in ga proda za polovično ceno. Če bi moral ustreči željam vseh modnih salonov, bi ne vedel, kaj početi.

S tem je položen temeljni kamen za nove modele. Vodilni ateljeji imajo v zalogi blago, ki se ne dobi nikjer drugje. Začne se neskončne skušnje, pri katerih obešajo blago na žive manekinke. V manjših modnih salonih opravljajo to funkcijo predstojnica sama, v večjih imajo pa stalne nameščenke, ki so si najino plačane. Blago obešajo, pripenjajo, ovijajo in primerjajo tako dolgo, da nastane nova linija, nova kre-

Igraje očistite vse predmete iz medenine, čina, aluminijuma, emaila, stekla in porcelana samo z VIM-om

Kajti samo VIM povzroča da so predmeti čisti in snažni!

nja ali efekt, ki splošno ugaja. Obstoj samo en modni zavod, čigar lastnica si je izgovorila pravico ustvarjati vse modele sama in te pravice nikomur ne zaupa. Od ranega jutra do pozne večera sedi ga. Paquinova v svojem laboratoriju, kjer navija neskončne metre zameta in svile.

Polno nasprotje lastnic in stalnih, drago plačanih uslužbenk modnih salonov, je pariški krojač. Ta kraje ideje drugih, podkupuje predstojnike velikih ateljev in često se mu posreči spraviti v svet mode velikih tvrdki prej, predno jih spravijo same. Pariški krojači imajo veliko prednost v tem, da lahko svoje modele prodajajo mnogo ceneje, nego okradena tvrdka. Oblasti krojače preganjajo in zatirajo, toda vse to nič ne zaleže. V Franciji se namreč smatra kopija modela za tatvino, za katero je določena stroga kazen. Nasprotno je pa v Ameriki kopiranje modelov dovoljeno.

Vsaka modna delavnica ima svojo taktiko slepomišljenja. Lastnik nekega znanega pariškega modnega salona je na glasu, da širi o novih modelih vedno napačne vesti. Najvažnejše je, da nobena tvrdka svojih zamislov ne izda. Zadostuje najmanjša klepetavost, da dotično uslužbenko ali uslužbenca takoj odpuste.

Aforizmi lorda Dewara

V Angliji so zelo priljubljeni aforizmi lorda Dewara, starega, bogatega samca, ki izdeluje izbrani viski, pa tudi njegova duhovitost je splošno znana. V naslednjem objavljamo nekaj Dewarovih aforizmov iz novejšega časa.

— Za mnoge matere obstoja življenje iz zaštopanih in takih nogavic, ki jih je treba še zaštopati. — Večina ljudi tako dolgo veruje v dednost, dokler njihov sin ne zblazni. — Noben mož ni tako dober, da bi dobila žena ne mogla napraviti iz njega še boljše. — Zakon je vzvišena ustanova za one, ki imajo radi ustanove. — V Londonu je več Mormonov, nego v Sald Lake City, samo da njihove žene za to ne vedo. (Glej članek o Mormonih na strani 6. Op. ured.) — Razporka je velika stvar, ki pospešuje obtok žen. — Če bi hodili možje vedno tja, kamor hočejo žene v njihovem spremstvu, bi bilo manj ločitev in več vdov. — Filozof je mož, ki lahko gleda prazno steklenico smeje. — Mož, ki se zna zdaj skriti za krilo svoje žene, ni strahopetec, marveč čarovnik. — Če ti reče mož, da je njegova beseda tako dobra, kakor menica, vzemi to menico. — Vedno nam pravijo, da je človek najplemenitejšje delo boga, toda žal nam govorijo samo ljudje. — Na poti k napredku vidimo same žene, ki potiskajo svoje možje naprej.

V vojašnici

Novinec stoji prvič na straži. Pri izmenjavi straže se hoče poveljnik prepričati, ali je novincu znano ime skladišča, ki ga straži. — Ali veste, kje stojite? — Na zemlji, — se odreže novinec.

A. G. Čehov:

Roman v basu

Muzikant Slačkov se je napotil iz mesta v letovišče kneza Bibulova, kjer je bil napovedan povodom zaroke družabni večer z godbo in plesom. Na njegovem hrbtu je počival ogromen bas v usnjem futralu. Slačkov je šel ob bregu reke, ki je valjala hladne valove, kar sicer ni bilo posebno lepo, pač na zelo poetično.

— Kaj, ko bi se kopal? — je pomislil. Prijetno bi bilo namočiti telo v hladno vodo. Večer je bil krasen. Slačkovova pesniška duša se je začela prilagajati harmoniji okolice. Lahko si pa mislimo, kako prijetne občutke je imel, ko je priplaval kakih sto korakov ob bregu in zagledal mladenko, sedečo na strmem bregu in lovečo ribe. Pridržal je sapa in zadržal pod vplivom raznih občutkov: spomini na otroška leta, težke misli na preteklost, prva ljubezen... Bože moj, saj je mislil, da ni več zmožen ljubiti! Po tem, ko je izgubil vero v ljudi — ljubljena žena mu je bila ušla z njegovim tovarišem, fagotistom Sobakinom — je napolnil njegovo dušo občutek puščobe in postal je mizantrop. — Kaj je življenje? — se je vprašoval dan na dan. — Čemu živimo? Življenje je bajka iluzija, prevara.

Toda stoječ pod spečim dekletom je nehoti začutil v prsih nekaj sličnega ljubezni. Dolgo je stal pred njo in jo požiral z očmi.

— Zdaj je pa že dovolj! — je pomislil in globoko vzdihnil. — Zbogom, čarobna vizija! Čas je že hiteti na ples k njegovi visokosti.

Se enkrat se je ozrl na lepotico in že je hotel plavati nazaj, ko mu je šinila v glavo nova misel.

Nekaj bi ji kazalo pustiti za spomin, — je pomislil. — Privežem ji kaj na trnek. To bo presenečenje od »neznanka«.

Slačkov je tiho priplaval do brega, natrgal je velik šop poljskih in vodnih cvetlic, prevezal jih je s travo in privezal na trnek.

Šopek je padel na dno in potegnil za seboj trnek z rdečim plavcem.

Slačkov je priplaval nazaj na breg, kjer ga je pa čakalo neprijetno presenečenje. Njegove obleke ni bilo nikjer. Ukradli so mu jo. Ta čas, ko je občudoval lepotico in ji zapuščal spomin, so mu neznani zlikovci odnesli vse razen basa in cilindra.

— Prokleti! — je vzklil Slačkov.

— O ljudje, gadja zalega! Ne jezi me toliko izguba obleke, kajti obleka je minljiva, kolikor misel, da bom moral iti nag in s tem se pregrešim zoper javno moralo.

Sedel je na svoj bas in začel iskati izhoda iz svojega groznega položaja.

— Nag vendar ne morem h knezu Bibulovu, — je pomislil. — Tam bodo dame. — A da bo nesreča še večja, so mu zlikovci z nogavicami vred ukradli v njih spravljeno kolofonijo.

Dolgo je razmišljal in napenjal možgane tako, da so ga že boleli.

— Ej! — se je domislil končno. Blizu brega je mostiček. Dokler ne nastane tema, lahko posejdam pod mostičkom, zvečer, v temi pa pridem do prve bajte.

Ostal je kar pri tej misli. Zavihtel je bas na rame in se napotil k mostičku. Nag, z basom na hrbtu, je bil podoban starodavnemu, mističnemu polbog.

Zdaj pa, dragi čitatelji, dokler naš junak pod mostičkom tarna in razmišlja o svoji bridki usodi, ga zapustimo za nekaj časa in se vrnimo k mladenki, loveči ribe. Kaj se je zgodilo z njo? Lepotica se je prebudila in videč, da plavca ni več na vodi, je potegnila za vrstico, pa ni mogla izveči trnka.

Najbrž se je Slačkov šopek namočil v vodi in je postal težak.

— Ali se je ujela velika riba, — je pomislila, — ali je pa trnek kje običal. Potegnila je še enkrat in prišla do zaključka, da je trnek nekje običal.

— Škoda! — je vzdihnila. — Zvečer tako rade prijemljejo, kaj storiti?

In ne da bi dolgo razmišljala, je ekscentrična mladenka slekla tenko obleko in se poglabila do nedrj v vodo. Ni bilo lahko odvezati trnek od šopka, v katerega se je bila zapletla vrstica, toda potrpežljivost in vztrajnost sta zmagali. Čez dobre četrte ure je zlezla mladenka vsa srečna iz vode, držeč v roki trnek.

Toda zadela jo je bridka usoda. Zlikovci, ki so odnesli Slačkovu obleko, so ukradli tudi njeno obleko. Pustili so ji samo lonček s črvčki.

— Kaj naj zdaj počnem? — je zaplakalo deklo. — Naga vendar ne more od tod. Ne, pod nobenim pogojem! Raje umrem. Počakam, da se zmrača. Ko pa nastane tema, odidem k teti Agafii in pošljem koga domov po obleko. Dotlej pa pojdem in se skrijem pod mostiček.

In tako si je izbrala naša junakinja pot, kjer je rasla visoka trava. Srečno je dospela do mostička. Zlezla je na

varno in zagledala tam nagega moškega z muzikantsko grivo in kosmatimi prsi. Zakričala je in omedlela.

Tudi Slačkov se je na vsi moč prestrašil. Spočetka je smatral nago mladenko za povodno vilo.

— Da ni morda razuzdana sirena, ki me je prišla ugrabiti? — je pomislil in ta domneva mu je laskala, ker je bil vedno ponosen na svojo zunanost. — Če pa ni sirena, marveč navadna ženska, kako naj pojasnim to prikazen? Čemu je tu? In kaj je z njo?

Ta čas, ko je razmišljal, se je lepotica zavedala.

— Ne ubijte me! — je zašepetala. Princesa Bibulova sem! Prosim vas. Dobite bogato odškodnino. Odvezovala sem v vodi trnek in zlikovci so mi ukradli novo obleko.

— Milostiva! — je dejal Slačkov proseče. — Tudi meni so ukradli obleko. In da bo nesreča še večja, so mi odnesli tudi nogavice, v katerih sem imel kolofonijo.

Oni, ki igrajo na bas in trombon, navadno niso iznajdljivi. Slačkov je pa bil redka izjema.

— Milostiva, — je zajecjal, — vidim, da je vas spravila v zadrego moja zunanost. Toda priznajte, da ne morem od tod iz istega razloga kakor vi.

Mož, ki je imel 27 žen in 56 otrok

Zanimiva knjiga o verski sekci Mormonov, ki so morali živeti v mnogoženstvu. — **Mногоженство kot verska dolžnost.**

V Švici je izšla te dni zanimiva knjiga izpod peresa M. R. Wernera, ki opisuje življenje slavnega Brigham Younga, misijonarja mormonske vere v Ameriki. Mormonom so igrali v zgodovini Zedinjenih držav dokaz vlogo. Ta sekta je izkoriščala versko svobodo v mladi Ameriki in je uvedla puritansko mnogoženstvo. Iz Wernereve knjige posnemamo nekaj zanimivih podatkov.

Prvi oznanjevalec te vere je bil Joseph Smith, ki se je izdal za božjega poslanca in je izdal novo sveto pismo, znano pod imenom »Knjiga Mormon«. Pravovernim kristjanom se je nova verska sekta in njen evangelij kmalu pristudil, zlasti zaradi mnogoženstva. Položaj Mormonov je postal nevarčen in pod Youngovim vodstvom so se napotili l. 1846 na mejo tokratnega civiliziranega ozemlja Zedinjenih držav k velikemu Solnemu jezeru na ozemlju Utah. Mormonom so bili marljivi ljudje in čez nekaj desetletij je bila dotična pokrajina gospodarsko najbogatejša. Многоженstvo kot versko dogmo je razglasil prorok Smith 12. januarja 1843. Smith je bil sploh velik prijatelj ženskega spola. Čim zagledal lepo ženo, jo takoj prosim, naj se me usmili, je dejal nekoč svojemu prijatelju. Zelo mu je ugajalo, da so živele v mnogoženstvu, moč starega zakona, na katerega se je naslanjala Knjiga Mormonov. V glavo mu je šila misel, da bi mogel proglasiti za versko dolžnost to, kar sta prakticirala že Abraham in Salomon. Bog je baje njegovo namero odobril. Многоженstvo je pa ostalo še dolga leta tajna te sekte, ki jo je na zunaj skrbno prikrivala. Šele l. 1852 je bilo očiteljno priznано in odobreno.

Mormoni so priznavali dve vrsti zakonskega življenja. Prvi je bil »začasni in pri tem večni«, drugi pa »sami o večni« zakon. Prva vrsta zakona je bila samo ob sebi umevna. Tako zvano večno zakonsko življenje naj bi pa omogočilo ženam dobiti vsaj v nebesih drugega moža, če ga že na zemlji niso mogle. Tako si je znal Brigham Young urediti svoje pustolovsko življenje, da mu ni bilo treba oženiti se z vsemi ženami, ki so po njem hrepenele. Zadovaljiti so se morale s kakim navadnim pristašem njegove sekte, za to so pa lahko upale, da dosežejo svoj ideal v nebesih. Iz pravice do zakonskega življenja se je kmalu razvila dolžnost. Young je javno prokel vsakega, kdor ni hotel imeti več žen.

Drugi kristjani v Ameriki so mormonsko vero obsodili, ker so videli v njej legalizirano prešuštvo. Mormonom so pa take in enake očitke odločno zavračali, za prešuštvo so sami določali smrtno kazen in odklanjali so vsako primerjanje z Mohamedovim haremom. Ni dvoma, da je bil končni motiv mnogoženstva tupatam spolni nagon moških. Toda to, kar je veljalo pri orientalskih narodih za čustveno naslado, je postalo pri Mormonih verska funkcija. Tako se je zgodilo, da so se morali mnogi privrženec mormonske sekte poročiti tudi s starimi ženskami, kajti to naj bi bil opomin, da se prakticira mnogoženstvo iz ljubezni do boga in za zveličanje duše, nikakor pa ne kot sredstvo za zadostitev spolnemu nagonu.

Brigham Young, apostol in naslednik proroka Smitha, je bil vzoren privrženec mormonske sekte. Oženil se je s 27 ženami in spravil je na svet 56 otrok. S prvo se je poročil kot 23-letni mladenič, z zadnjo pa kot 66-letni starček. Devet njegovih nevest je bilo v starosti 16 do 20, deset od 20 do 31, a dve sta bili stari nad 40 let. Zanimivo je, da sta bili obe vdovi proroka Smitha. Vsaka hiša v Utahu je bila nabito polna. Vse ženske so dojele, v vsaki hiši sta kričala dva ali trije dojenčki. Pokrajina je bila pravi raj dečev. Nič posebnega ni bilo, če je sedelo za očetovo mizo 20 dečkov in deklic.

Neki 33-letni trgovec je prišel v hudo zadrego, ko so ga prijatelji vprašali, koliko ima otrok. Moral je pogledati v knjigo, kamor je zapisoval imena svojih potomcev. A star je bil šele 33 let.

V propagandnem letaku so Mormonom izračunali, koliko potomcev more imeti mož, ki živi z eno ženo, in koliko mož, ki ima več žen, če se oba oženita z 19 letom in če jima vsaka žena rodi 10 otrok. Mormon se je lahko oženil s 40 ženami. Rezultat je presenetljiv. Mož, ki živi z eno ženo, ima lahko na koncu svojega življenja 152 članov broječo rodbino, dočim bi štela rodbina Mormonov »508.441 članov. Avtor omenjene knjige pripomni, da temu številu, da je bilo Mormonom menda zelo mnogo ležeče na tem, da bi v smislu božje zapovedi napolnili zemljo s podjelnimi ljudmi. Podobno so bili veleindustrija, ki skrbi v prvi vrsti za produkcijo na debelo.

Najbolj čudno pa je, kako so znali močje takratne dobe preživljati svoje ogromne rodbine. Kar mislimo si 27 žen in nad 50 otrok na grbi enega moža, Mormonom so se držali židovskega principa, ki pravi, da je božji blagoslov tem večji, čim več je otrok. In prav so imeli. Milosti božje so bili deležni že na potovanju skozi puščavo, iz katere so prišli v obljubljeno deželo, ki so jo kmalu tako obdelali, da so živeli v velikem blagostanju. Njihov poglavar Young je bil za takratne čase ženjaljen mož. Svojo naselbino je ustanovil na zadržnih temeljih in jo uredil tako, da je postala čez nekaj desetletij pravi raj. Zedinjene države so pa s posebnim zakonom prepovedale puritansko mnogoženstvo. V Youngovo republiko so poslane posebno vojaško ekspedicijo, ki je z orožjem v rokah izvedla prepoved. Tako je postal mormonski harem samo zanimiva epizoda v zgodovini Amerike.

Tudi brez rok se da živeti

Če bi človek vedel, da izgubi obe roki, bi se gotovo zgrozil, kajti kdor ima vse ude zdrave, si niti misliti ne more, da bi mogel živeti brez rok ali nog. Zdrav človek bi obupal in marsikdo bi si raje končal življenje, kakor pa živel brez rok ali nog.

A vendar so na svetu ljudje, ki se počutijo dobro tudi brez rok. Taka izjema je Francišek Filip, ki se je zgledil te dni v uredništvu bratislavskega »Slovaka«. Fant je bil rojen brez rok, pa ni obupal nad svojo usodo, marveč je še vesel in bori se za obstanek brez kakršnekoli tuje pomoči. Sam se umiva, brije in oblači, sam je, prižiga cigarete, piše pisma in zna celo pisati na stroji. Vse to opravlja z nogo. S tem se skromno preživlja, kajti dobri ljudje mu radi pomagajo, če jim pokaže, kako čudovito je razvita njegova noga, ki mu popolnoma nadomestuje roke.

Več ribariti in manj govoriti

Novi ameriški prezident Hoover je navdušen ribič. Tudi bivši prezident Coolidge s ejo pečal s tem sportom, toda Hoover je že od nekdaj vnet ribič in t oje sploh njegova najljubša zabava. Nedavno so ga novinarji vprašali, kaj bo počel kot prezident, in Hoover je odgovoril:

Ob prostem času bom lovil ribe. Imam v zakupu ribolov na reki Rapidan River v Virginiji. Tam si zgradim ribiško kočjo, ki bo seveda udobnejša, nego so navadne ribiške kočje, kajti stala bo 14.000 dolarjev. Od jutra do večera bom ribaril.

Dalje je Hoover izjavil, da bo govoril čim manj. Javno bo govoril kvečjemu štirikrat na leto. Odklonil je že prošnjo, da bi govoril za Rdeči križ in društvo »Hčera ameriške revolucije«, dasi so vsi dosedajni prezidenti smatrali to za samo ob sebi umevno. Kot prezident ne bo trpel preveč strogega izvajanja prohibicijskega zakona.

ženirajte in bodite v mojem futralu kakor doma.

Kar se je galantnemu Slačkovu zadelo, da se pomikata v temi pred njim dve postavi. Napel je oči in se prepiral, da se ni zmotil. Postavi sta se res premikali in zdelo se mu je, da imata v rokah cule.

— Da nista to tolovaja, ki sta mi ukradla obleko? — je pomislil. — Nekaj neseta. Najbrž moja obleko.

Slačkov je položil sladko breme na tla in jo ubral za njima.

— Stoj! — je zakričal. — Stoj! Držite ga!

Postavi sta se obrnili in čim sta opazili Slačkova, sta začeli na vso moč bežati. Knežinja je še dolgo slišala nagle korake in klince: stoj. Slednjič je vse utihnilo.

Slačkov je hitel za tolovajema, kar so ga nesle noge in lepota bi bila še dolgo ležala na polju ob cesti, da je ni rešilo srečno naključje. Zgodilo se je namreč, da sta prikoralata ta čas po cesti proti Bibulovi vili Slačkova tovariša, flavtist Žučkov in klarinetist Razmahajkin. Spodtaknila sta se ob futral, začudeno sta se spogledala in zaploskala z rokami.

— Bas! — je dejal Slačkov. — Bog-

Kakšno bo nebo v aprilu

Solnce se po pomladnem ekvinoxu naglo dviga nad nebesni ekvator in s tem hitro narašča tudi dan. 1. aprila je solnce 4° 28' nad ekvatorjem, 30. aprila pa že 14° 42'. 1. aprila vzhaja solnce ob 5.33 in zahaja ob 18.24 tako, da traja dan 12 ur 51 minut. V aprilu naraste dan za 1 uro 30 minut ali približno za 3 minute dnevno. Prve dni aprila je solnce v znamenju Ovna in stopi 20. aprila v znamenje Bika.

Luna je začetkom aprila nizko pod nebesnim ekvatorjem in doseže najnižjo lego 2. aprila. Potem se vrača proti ekvatorju, ki ga prekorači dne 9. aprila in doseže najvišjo lego nad njim 15. aprila. Končno se zopet vrača proti ekvatorju, ki ga prekorači 22. aprila in doseže najnižjo lego pod njim 29. aprila. Lunine faze bodo: zadnji krajec 2. aprila ob 8.23, mlaj 9. aprila ob 21.33, prvi krajec 16. aprila ob 15.09 in ščip ali polna luna 23. aprila ob 22.47.

PLANETI. Merkur se v aprilu ne vidi, ker bo 17. aprila v gornji konjukciji s solncem.

Venera je v sozvezdju Ovna. Približuje se solncu, v čigar žarkih izgine sredi aprila in bo 20. aprila v dolni konjukciji s solncem. Opazujemo jo lahko samo začetkom aprila, ko se vidi skozi manjši daljnogled kot ozek srp. Šele koncem aprila se prikaže iz solčnih žarkov in preide na južni stran nebeskon.

Mars je v sozvezdju Dvojčkov in se vidi zvečer. Ker je preveč oddaljen od zemlje, ga ne moremo dobro opazovati.

Jupiter je na meji sozvezdij Ovna in Bika, zahaja zgodaj zvečer, a koncem aprila izgine v solčnih žarkih. Začetkom aprila se vidi tudi v manjšim daljnogledom.

Saturn je v sozvezdju Strelca in se vidi v drugi polovici noči. Vzhaja okrog polnoči.

Uran se ne vidi, ker je preblizu solncu.

Neptun je v sozvezdju Leva in se vidi kot zvezda 8. zvezdne velikosti. Opazujemo ga torej lahko z boljšim triodrom ali manjšim daljnogledom, če poznamo njegovo lego med stalnicami. V aprilu ga bo zelo lahko najti. Sredi aprila bo namreč zelo blizu Regule, najsvetlejših stalnic v sozvezdju Leva. Najbolj se ji približa 19. aprila. Tudi lani se je Neptun večkrat približal Reguli.

Zodiakalno svetlobo lahko opazuje-

mo v prvi polovici aprila na zapadnem nebu in sicer v prvih nočnih urah. Pomladni meseci so zelo ugodni za opazovanje tega zanimivega nebesnega pojava, ki se vidi pri nas zelo redko. Pogoj je pa popolnoma čisto ozračje in večja oddaljenost od mesta, ker razsvetljava moti opazovanje.

Meteorji. V drugi polovici aprila in sicer od 19. do 26. aprila stopi v akcijo roj meteorjev Lirid, nazvanih po radiantu v sozvezdju Lire. Ta roj je v zvezi s kometom iz l. 1861, ki napravi pot okrog solca v 415 letih. To so ostanki kometa, raztreseni po vsej njegovi poti, ki jo zemlja prekorači v drugi polovici aprila.

Praktična navodila za opazovanje nebesnih pojavov. Z manjšimi daljnogledi lahko vidimo na nebu mnogo več, nego mislijo ljudje, ki o tem niso poučeni. Če opazovanje nebesnih pojavov je najbolj ugodna pomlad, ko je ozračje razmeroma najbolj čisto. Najlažje opazujemo solnce. Če ga hočemo opazovati z daljnogledom, ki pa mora biti opremljen s temnim steklom, smo navezani na podaljšanje daljnogleda. Lahko si pa pomagamo tudi na ta način, da pomakemo okular nekoliko naprej in tako lahko prestrežemo na papir pravo sliko solca poljubnega premera. Na solčni površini vidimo poleg peg še druge zanimive pojave. Vidijo se tako zvane fakule, to so izbruhi vročih plinov, ki puhte iz solčne površine. Solnce se vrti okrog svoje osi tako, da pege vzhajajo in zahajajo. Solnce se zasuč okrog svoje osi v 27 dneh. Na sličen način opazujemo tudi luno. Zrela na luni se vidi najboljše okrog prvega krajca. Samo ob polni luni, ko žrela izginejo ali pa se vidi zelo slabo, vidimo na luni številne svetle proge, ki vodijo do nekaterih zrel.

Legi zvezdnega firmamenta začetkom aprila ob 23., sredi aprila ob 22. in koncem aprila ob 21. Na severozahodu vzhaja Labod, nad njim stoji Lira, na vzhodu sta Gad in Gadonovec, nad njima pa Herkules in Bootes, na jugovzhodu tik nad obzorjem stoji Tehtnica, na jugu blizu obzorja se vidi Gavran, nad njim Devica, v Zenitu pa Velika Medvedica, na jugozapadu se približuje obzorju Hidra, nad njo je lev dalje proti zapadu pa Rak, Dvojčki in Kočijaž. Na severozapadu se tišči obzorja Perseus, nizko pri severnem obzorju je pa Kassiopea.

Umorjenec, ki je na povelje orožnikov vstal

Mizarski pomočnik Josef Konrad je prijavil orožnikom v Mošonu na Madžarskem, da mu je livar Georg Rath obljubil 500 pengő, če izvrši roparski umor. Zrtev naj bi postal bogat ključavničarski mojster Jan Markl, Rathov svak. Rath se je že domenil s Konradom o vseh podrobnostih roparskega umora. Markla naj bi umoril zvečer, in sicer na ta način, da bi vlomil v njegovo stanovanje, ga ubil in zakopal truplo na vrtu s pomočjo Rathja, ki bi čakal pred hišo. Po umoru bi dobil Konrad 500 pengő od denarja, ki bi ga Markl izkupil pri prodaji njiv in premočnin v Mirklovm stanovanju.

Orožništvo je svetovalo Konradu, naj stori vse točno po Rathovih navodilih, da pride zločinski svak pravici v roke. Dva orožnika in trije zaupniki so se že podnevi skrili v Marklovi hiši, Marklu so pa naročili naj si namaze glavo z rdečo barvo in čim vlomil Konrad v njegovo hišo, naj leže na tla. Konrad je odšel v hišo in se kmalu vrnil, rekoč, da je Markl že mrtev. Rath je odšel z dozdavnim morilecem v hišo in videč svojega svaka okrvavljene na tleh, je takoj stopil k skrinji, kjer je bil spravljen denar. Tisti hip so pa vstopili orožniki z nasajenimi bajonetmi. Rath je ves prestrašen izjavil, da ni morilec on, marveč Konrad. Tedaj je orožniški stražmojster pozval dozdavno umorjenega ključavničarskega mojstra, naj vstane. Ko je Markl

vstal, se je Rath rako prestrašil, da je dobil hude živčne krče in da se je onesvestil. Na orožniški postaji je vse prižgal.

Brahmov pas

Angleška sodišča se pečajo s sporom, s kakršnim se menda ni ukvarjalo še nobeno sodišče. Gre za dijamantni pas indijskega božanstva. To je pas boga Brahme, čigar krasen kip iz čistega zlata, visok 2 metra, je shranjen v Širpuru, kamor romajo že več stoletij verniki iz vseh krajev Indije, da se poklonijo svojemu bogu. Za ta kip se je vnel pred 21 leti hud boj in pas boga Brahme je zakrivil v onih časih smrt petih ljudi. V širpurskem hramu, kjer stoji kip, molita dve sekci, svetambari in digambari. Ti dve sekci se nikoli nista dobro razumeli. Antipatija se je razvila v hudo sovraštvo, ko je neki član sekte svetambari daroval za kip boga Brahme z dijamanti posut pas, vreden nad 15.000 funtov šterlingov. Digambari so bili prepričani, da bog usliši njihove molitve, samo če je nag. Pristajši nasprotni sekta so pa trdili, da je Brahma naklonjen ljudem samo s krasnim pasom okrog trbuha. Ko je pa potres opustošil vso okolico Širpura, je prišlo do upora, ker so krivdo pripisovali Brahmanovemu pasu. Ker so hoteli svetambari še nadalje častiti samo boga s pasom, so najli njihovi nasprotniki zloglasno razbojniško toplo, ki bi pas ukradla. Tolpa je vlomila ponoči v hram, kjer je ubila dva čuvaja in ukradla Brah-

mov pas. Digambari so bili potolaženi, ker je bil Brahma zopet nag. Čez dva meseca so pa oblasti prijele člane vlomilske tolpe, ko so hoteli prodati dragulje z ukradenega pasu. Enega je razjarjena množica med potjo v ječo linčala. To je bila že tretja žrtev dragocenega pasu, ki so ga zopet našli in okrasili z njim Brahmov kip.

Digambari se pa niso dali ugnati. Zatekli so se k sodišču, ki je odredilo, da mora biti pas odstranjen, ker ga kip prvotno ni imel. Iz svetih knjig so dokazali, da hoče biti Brahma pred verniki nag. Svetambari s tem niso bili zadovoljni in ko je hotelo sodišče izvršiti razsodbo, so fanatiki umorili sodnega uradnika. To je bila že četrta žrtev Brahmovega pasu. Setembari so se pritožili na višjo instanco, ki je odredila, da mora pas ostati na kipu. Pri svečanosti pred kipom s pasom je bil zaboden svečenik. Tako je pas zahteval pet človeških žrtve. Od tiste, ga časa je dragoceni pas krasil Brahmov kip. Digambari so sklenili obrniti se na vrhovno angleško sodišče v Londonu, ki bo moralo zdaj ta spor spraviti s sveta. Pravda se vleče že 21 let in na sodišču se je zbralo nad 15 kg sodnih aktov. K razpravi so povabili okrog 200 prič, med njimi več indijskih svečnikov in učenjakov. Po mnogih desetletjih bodo tuji sodniki prvič izrekli razsodbo v indijskem verskem sporu.

Poezija v službi kuharjev

Že stari Rimljani so praznovali verske praznike s tem, da so se pošteno najedli in napili. Mize so morale biti obložene z vsem, kar je premogla kuharska umetnost. In ta navada se je ohranila do današnjih časov. Božični in velikonočni prazniki so po vsem krščanskem svetu v znamenju preoblenih miz. Vsak narod ima za večje cerkvene praznike posebne jedi, ki so prav tako važne, če ne še važnejše, kakor cerkveni obredi. Italijani imajo pa tudi za post posebno jed, ki ji pravijo maritozzo. To je specialiteta italijanskega posta. To je neke vrste kolač iz bele moke, pečen na olju in potresen z rozinami. Ta priljubljena postna jed pa ni postala popularna tako lahko, kakor bi utegnila kdo misliti.

Začetkom preteklega stoletja so bili florentinski peki zelo ljubosumni na svoje rimske kolege in so hoteli uvesti v Florenci posebne kolače, manj sladke in bolj poprane. Ti kolači so se nazivali ramarino in so posebno teknil ob čaši chiantija. Med rimskimi peki je pa nastala panika, kajti Italijani pijo mnogo chiantija in tako so začeli Florentinci v tem pogledu zmagovati. V boj je posegla celo poezija. Florentinski pesniki so opevali ramarino, hodili so po krčmah, prepevali o njem pesmi in prigovarjali ljudem, naj pridno segajo po tem pecivu. Vojna je bila zelo kruta. Najbolj so se borile gostilne. Po vseh gostilnah se je govorilo samo o tem, kako okusen je ramarino. Pa tudi rimski peki so našli svoje pesnike. In tako so se borili s peresom, jezikom in pijančevanjem. Zlagati pesmi na pecivo je prišlo celo v modo. Zmagajo je odnesel končno Rim.

Vodja rimskih pekov Finardi, bivši papežev dragonec, občinski pisar, uradni loterije, gledališki komik in končno tudi pesnik, je napisal velik epos na čast kolača, obstoječ iz šestih spevov, v katerih je opisoval hudo borbo, ki je nastala v postu med dvema kraljema. Prvi se je imenoval Mari, drugi pa Tozzo. Oba sta imela v svoji vojski znamenite junake — Slačkov Rozine, Kvas, Olje, Moko itd.

Dolga vojna se je končala z velikim koncilom v Rimu, na katerem sta se Mari in Tozzo pomirila in spekla mir v obliki postnega kolača, ki so ga nazivali njima na čast maritozzo. Finardi jeva pesem je bila tako duhovita, da so jo začeli kmalu prepevati po krčmah. Se bolj je pa maritozzo zaslovel, ko je postal priljubljeno pecivo zaljublencev, ki so si ga darovali z raznimi stih in napisi o večni ljubezni. Zdaj je maritozzo v Italiji splošno razširjen in priljubljen. Menda ni drugega peciva, ki bi se moglo pohvaliti, da so mu pesniki pripomogli do zmage.

— Najdem jo! — je mrmral in se držal za glavo. — Najdem jo, čeprav je bom moral iskati celo leto!

In se zdaj pripovedujejo domačini, da se klati okrog mostička vsako noč ves kosmat možki s cilindrom na glavi. Včasih se sliši izpod mostička tudi renčanje basa.

Najboljše, najtrajnejše, zato najcenejše!

V kavarni

— Natak, pod mizo sta mi padla 2 Din. Če ju pa najdete, mi ju vrnete jutri. Če ju pa ne najdete, ju obdržite kot napitnico.

Izmislil sem si torej tole: Če se vam ne zdi za malo, zlezite v futral mojega basa in pokrijte se s prevleko. To me skriva pred očem.

Po teh besedah je Slačkov potegnil bas iz futrala. Prvi hip se mu je zdelo, da profanira sveto umetnost s tem, da prepušča futral dekletu, toda okleval ni dolgo, lepota je zlezla v futral, Slačkov je nategnil jermena in bil je vesel, da ga je narava obdarovala s tako iznajdljivostjo.

— Zdaj, milostiva, me ne boste več videli, — je dejal in si globoko oddahnil. — Ležite tu in bedite. Ko se stemni — vas odnesem k vašim roditeljem. Po bas lahko pridem pozneje.

Ko se je zmrčilo, je zavihel Slačkov futral z lepoto na rame in se napotil proti Bibulovi vili. Načrt je imel že v glavi. Najprej prinese sladko breme do prve bajte, potem si pa preskrbi obleko in pojde dalje.

— Ni nesreče brez sreče, — je pomislil, ko je dvigal z bosimi nogami prah in se upogibal pod sladkim bremenom. — Bibulov me bo gotovo bogato nagradil, ker sem se tako požrtvovalno zavzel za princesino usodo.

— Milostiva, ali vam ni pretresno? — je vprašal spotoma. — Nikar se ne

Grobarji vstajajo

Vsako leto vstajajo, vsako pomlad se prerajajo. Solnce jim sije, ko lezejo iz grobov vitezi trohrove, zvonovi zvone in kadilo se dviga proti nebu, ko plešejo ples grobarjev in mask. Reže se, čestilci boga vseh bogov — zlata, ki ga kujejo iz Kristovih ran. Na veliki petek ob treh jih je še sram. Zavežejo zvonove, napotijo se v božji hram in pačijo svetohlinke obaze pred grobom, kamor polagajo evo že tisoč devetsto dvajset in devet let Pravičnika, da ga dvignejo vedno znova iz groba in poneso v procesiji na ogled. Glejte, pravijo, zasramovali in opljuvali smo ga, križ smo mu naložili na rame in bičali smo ga, ko je omagoval pod njim, noge in roke smo mu prebili z žebelji in s sulico smo mu prodrli prsa, ker smo se bali, da še tli v njih iskrica življenja. Med dvema razbojnikoma smo ga razpeli, da pokažemo svetu, kako ga zaničujemo. In ko je izkrcaval, smo ga sneli s križa in položili v grob. Skalo smo zavalili pred njegovo večno bivališče in stražo smo postavili pred grob, da bi ne vstal, da bi ne povedal, da smo križali Pravičnika med razbojniki. Pa se je stresla mati zemlja in že je nas hotela požreti kot sodrgo in trohrove, ki je okužila njena zdrava nedrja, pa smo se razkropili po svetu in natvezili ljudem, da je Pravičnik premagal smrt. Sam, s prebodenimi rokami in nogami, z zvežajočo rano v prsih, s trnjevo krono na glavi, brez kapljice krvi in brez iskrice življenja, je odvalil skalo od groba in mimo naše oborožene straže je zapustil kraj večnega mira. Čuje te in strmite, od mrtvih je vstal. In zgodilo se je čudo. Srca, ki niso drhtela, ko je tekla iz njegovih ran kri, so se izpremenila v gobe, namočene v kis in zolč, roke, ki so ga bičale in pribile na križ, so se sklenile v molitvi k nedolžni žrtvi maskiranih grobarjev, a križ, na katerem je izkrcaval, se je zalesketal na hramih posvečenih njemu, ki ga je nosil opljuvan in osramočen in je izdihnil na njem. Ko ni bilo več v njem krvi, da bi klicala na nas pravničen kazen za umor Pravičnika, ko so za večno omahnile roke, ki so izgnale iz svetlišča čestilce zlatega teleta, ko so utihnila usta, ki bi bila povedala svetu, da smo prelili nedolžno kri, smo se potrkali na prsa in postavili njegov lik v oltar.

Zdaj ponavljamo komedijo križanja in vstajanja vsako leto in vsako leto pravimo onim, ki majojo z glavami, češ, pregledoko skačete, pazite, da si ne zlomite tilnika — ne, glejte nas, poslušajte nas. Mi pravimo, da je bil opljuvan bičan, s trnjevo krono kronan in na križ pribit, pa je vstal od mrtvih in postal naš bog. Njegov križ smo vzeli, postal je naše znamenje in v tem znamenju smo zmagali. Zatisnite oči in odprite ušesa! Naš križ je zlat, naša oblačila so škrlat, naša beseda prihaja iz božjih ust, naš evangelij je pot v nebesko kraljestvo. Ne glejte nas, poslušajte nas! Mi vstajamo, mi se prerajamo, na naših jezikih je vsako leto vstajenje. V srcih pa s skalo zaviljen grob. Mi smo večni, naša pesem nima kraja, naš evangelij ne bo nikoli ovržen, ker je pisan napergamentu neumnosti. Vse je minljivo, večni je samo naš pergament.

Ika Vašče-Burgerjeva

Kapucinska procesija na velikonočni petek

Odlomek iz zgodovinskega romana iz baročne Ljubljane, ki ga je izdala za Veliko noč Tiskovna zadruga.

Nekaj minut pozneje so stopili na ulico: Franchi, Mislej, Contieri in ob Franchijevi roki Terezika — vsa srečna, vsa drgetajoča od razburjenega pričakovanja — — — Veliki petek! — — — Kapucinska procesija!

Po Starem trgu se je že gnetlo ljudstvo. Tega večera je bila vsa Ljubljana polna tvojcev. Prišli so bili od blizu in daleč, peš in z vozovi — kapucinska procesija je slovela po vsej Kranjski in še daleč preko njenih meja.

Naši znanci so poiskovali dobiti prostor na Starem trgu okrog vodnjaka. Ali tu je stala množica kakor zid.

Šli so dalje po Starem trgu. Dasi so bile tu pospravljene vse stojnice, vendar je ostalo še toliko lesenih kramarskih lop, da se je bilo tu bati nevarne gneče, ko pojde procesija mimo. Zato je Franchi predlagal: »Pojdimo še dalje! Na Glavnem trgu bo več prostora.«

Po sredi ulice so se počasi prerivali proti Franchi. Temno poslopje je z začnelo maso debelega zidovja skoraj zapiralo Stari trg. Tam je bila gneča najhujša. Contieri je stopal prvi, da je s širokimi rameni delal pot. Za njim je pritiskal zvonar in z ogromno postavo ščitil dekletce, ki se ga je trdno oklepalo za roko. Zadnji se je prerival Auslej.

»Skoraj bi nas bilo zaneslo pod oboko Tranče,« se je ozrl Contieri, ko so se prerili na Glavni trg.

»Pa res. Vse dere čez Čevlarski most,« pritrdi Franchi.

»Ali se bo trlo ljudstva na Kapucinskem trgu!«

»Ničesar ne bodo videli tam, kjer se še le zbira procesija. Rajši jo gledam tu, ko gre lepo razvlečena mimo.«

»Tja pojdimo k vodnjaku! Morda dobimo še kaj prostora na stopnicah.«

Pri vodnjaku je tudi že stalo precej ljudi. Vendar se je Franchiju posrečilo zrinuti Ziko na vrhovo stopnico med obe laneniti školjki. Sam pa je stopil k Misleju in njegovemu pomočniku.

»Prav za prav bi se spodobilo, da gremo tudi mi za procesijo,« se je poslušal.

»O, da.« se je nasmehnil mojster Mislej, »časih so nam šteli v veliko zlo, ako se je kdo izmuznil. Še globo je moral plačati v zadržno skrinjo. Celo iz zadruge so ga vrgli, ako zaporedoma ni prišel k procesiji. Dandanes pa — — —«

»Dandanes — — — je priklimal Franchi, »še za drag denar komaj dobijo dovolj ljudi za procesijo. Ako bi stanovi ne pošiljali dolanih mož in okoliške občine in če bi ne bilo toliko duhovščine in spokornikov — — — Zika, le mirna bodi tam gor, da te ne odrinejo!«

Zika in Tine se spoznata

Zika se mu je nasmehnila. Vendar ji prostor ni bil bogvejak všeč. Poleg nje sta stala dva dekca, ki sta se venomer prerivala in suvala drug drugega, da sta Ziko že dvakrat odrinila na spodnjo stopnico. Tam je stal kmetijski deček, s široko kučmo na glavi. Postrani je nejevoljno pogledaval nagajiva dekca, ki sta suvala šibko dekletce proti njemu.

Ko pa je Zika tretjič butnila ob njega, je dejal:

»Semkaj stopi na to stran, da te ne bo stopa suvala.« In odmaknil se je. Deklica je stopila mimo njega, tako, da je ostal on med njo in obema nagajivcema.

Dekletce je dvignilo oči in hvaležno pogledalo kmetijskega kavalirja; fant pa se

je v zadregi prestopil in je sunil kučmo s čela, da so mu temni kodri privleli izpod pokrivala. In pogledal je v stran in navzdol po razsvetljenem trgu.

Ali takoj se mu je vrnil pogled k so-sedi.

»Kako bele lase ima! Take lase imajo pri nas samo majhni otroci — — — In oči! Ali so tudi bele? Ne, nekoliko modrine je v njih. In velike so — — — in močno črno obrobjene. Pa blede je. Ali je bolna? A mestni otroci so vsi bolj blede — — — take misli so rojile fantu po glavi.

Zika se je tudi zazrla vanj. Nikdar še ni videla tako lepega obraza: temno polt, temne oči, temni kodrast lasje in lep nos! »Tak obraz ima, kakor oni angel, ki ga je nedavno napravil gospod Jakob,« je zaključila svoje opazovanje.

»Zika jo kličejo, se je spomnil on.

Ona pa je pomislila in tudi že izpregorila z resnim obrazom in tihi glasom:

»Odkod si prišel?«

»Iz Bohinje,« odvrne dečko.

»Ali si že kdaj videl kapucinsko procesijo?« nadaljuje ona razgovor.

»Ne še. Ali ti?«

»Mhm, vsako leto. Ampak samo od daleč — — — pri botru sem jo gledala — — — z okna.«

Od nekod se je slišala godba.

Umolknila sta in zrla v vrsto luči, ki so gorele tega večera nad vsemi hišnimi vrati.

Tudi po oknih so ljudje nastavljali svetilke in pripravljali svečnike in prižigali sveče.

Zvoki godbe so naraščali in zopet padali.

Zdajci so zapele trombe na Gradu.

»Procesija se je začela,« je pojasnila Zika svojemu kavalirju.

Oni je priklimal.

»Ti, kako ti je pa ime?« se je zopet nagnila proti njemu.

»Tine.«

»Tine...« je ponovilo dekletce in se zagledalo proti Staremu trgu. Nato je zopet povzelo: »Zdaj pojdejo iz kapucinske cerkve naprej po Gosposki ulici in po Novem trgu. Potem pa pridejo čez Čevlarski most na Stari trg.«

Smrt na konju z bobnom pred seboj

»Kje je to?«

»Kaj? Stari trg? Ali ne veš? Tamle.«

Izmotala je roko, ki jo je tiščala na prsih pod mantiljo, in jo je iztegnila.

»Na koncu Starega trga pojdejo okrog vodnjaka, pa zopet nazaj. Potem pridejo tukaj mimo,« je razlagala z resnim obrazom, kakor govore otroci, ki so vedno med odraslimi.

»Ali si sam prišel?« ga je vprašala po kratkem molku.

Fant je odkimal.

»Z gospodom.«

»Katerim?«

»Našim županom.«

Ona ga je pogledala in premislila: »Kje pa so?«

»Kdo?«

»Vaš gospod.«

Fant je zmignil z rameni.

»Dejali so, da naj jih tukaj počakam.«

»Mhm.«

Zopet sta se zagledala preko trga.

slovesne fanfare v globokih, težkih, rezajočih glasovih. Mestni piskarji so gori v grajskem stolpu ubirali pogrebno koračnišče.

»Zdaj — — — Ali slišiš?« je vprašala Zika. Tine je iztegnil vrat.

»Boben.«

»Gredo.«

Zika se je iztegovala in stopala na prste. Na koncu trga se je plazila na pročeljih hiš svetloba. Ljudstvo, begajoče po sredi trga, se je razdelilo in napravilo pot.

»Glej, glej — — —« je vztrepetalo dekletce.

Od temne Tranče je po sredi trga prihajal vodja procesije, oče kapucin v široki svečani rdeči kurti. Za njim — na visokem, črno pregrnjenem konju — smrt z velikim bobnom pred seboj. Za smrtjo pa veliko črno bandero, ki ga je nosil v črno kuto odeti velikan s črno masko na obrazu. Njemu sta ob strani stopala dva črna obličena dekca ki sta držala srebrne čipe bandera.

»Joj, za banderom goril!« je potresel Tine Ziko za ramo, da se je dekletce prestrašeno ozrlo vanj. Potem pa se je nasmehnila.

»Smolenice nesejo,« mu je pojasnila.

Žive slike Kristusovega trpljenja

Procesija se je bližala. V dolgi vrsti so se kadile plamenice, so migljale sveče. Vmes — kakor grozeče sence — valjujoče črne zastave in med njimi od rdečega svita smolenice ožarjene velikanske skupine — žive slike Kristusovega trpljenja. Vmes tudi: take iz grškega bajeslovja — — — odri, plavajoči na živem stebrovju, črno ognjenih mož.

Sprevod je spremljal glušeč trušč.

Z vreščecimi glasovi so se borile piščali mestnih piskarjev in trombe trobilcev deželnih stanov, razvrščenih v procesiji.

Vmes je dvije udarjalo grmenje bobnov.

V počem glasu so donele molitve »Križarje« — pobožnih vernikov, nosečih križ na rami.

Nepregledno se je vila procesija. Zdaj pa zdaj se je ustavila, ko je prišla na kraj, kjer je določena »figura« glumila to ali ono postajo Kristusovega trpljenja ali prizor iz grškega bajeslovja.

Kristusovo bičanje pred magistratom

Pred magistratom so predstavljali Kristusovo bičanje.

V tišino, ki je nastala za nekaj trenutkov, so se razlegel glas Juda, ki je bičal Kristusa:

»Hola Bratic poglejte to terda shilla koku se mu bode okuli herba ouilla. ozhem ga taku resmesart koku eno shiuimo, de le bomo sasilshali kai ima sa eno stimio.«

Hrup in krik, trombe in bobni in piščali so udarili vmes, da ni bilo mogoče razumeti, kaj je deklamiral drugi in tretji Jud. Razumljiv je bil le govor angela:

»Ah ti pregreshni zhloudek kam ti toia pamet oberneš,«

de sam sebe uteh posuettih lushtah sagernesh.

Poglei kaj toiga odreshenika kosta toia duhizha,

spouni na negou gaishlame koku se on uiza,

ti na leto mallo alli zhel nezh na ahtash, temuzh po toih smerdliuich shelach trachtash.«

V glušečem hrupu se je potopila deklamacija. Na malcem odru sedeč ali stoječ so mahali igralci z rokami, odpirali usta — ali nobene besede ni bilo moči razumeti.

Živo stebrovje pod odrom se je zamažalo — črne halje nosačev so se zganile — in skupina je odplavala dalje, ožarjena od plapolajočih smolenic.

Za skupino Kristusovega bičanja se je usula tropa polnagih mož »disciplinantov«.

V rokah kratke biče, so divje mahali z njimi in tolkli po lastni koži do krvi...

Zika se je zgrozila in oči so se ji zalile s solzami. Najrajša bi utekla, da ne vidi več vse te žive strahote.

Smrt!

Kamor je pogledala, se ji je režala v obraz. Po dve in po tri so jahale pred vsako skupino in se režale izpod črnih plaščev z velikimi votlimi očmi in belimi obrazi.

Zika je zaprla oči. Ničesar ni hotela več videti.

Tropa jezdecev s kosami čez rame

Pa bilo ji je, kakor da se nekam potapljajo in zopet je pogledala. Mimo so šli čevljarji s svojo zastavo in s skrinjo in z vsemi znaki svoje zadruge.

In potem — zopet — ne, noče jih videti — — — kar cela tropa jih jaha s kosami čez rame v plapolajočih plaščih — — — za njimi dim plamenic — — —

Nočem! Nočem!

Pritiskala je roke na oči.

Ihtenje jo je streslo.

Tine se je ozrl.

Ali joku?

»Ali se boiš?« se je sklonil k dekletu.

Ona je z rokami brisala solze. Sram jo je bilo. Ali strah je bil močnejši od nje.

Tresla se je po vsem šibkem telescu.

»Saj ti nihče ne stori žalega!« jo je Tine skušal pomiriti.

Čutil je, kako se je tresla, ker sta v gneči stala drug tik drugega. Ozrl se je po njenih svojcih. Stali so za dve vrsti bolj spredaj.

In dekletce je glasno zajekalo.

Ljudje so se osirali. Fantička na oni strani školjke sta se krohotala in se škodovalno pačila. Nekaj sta klicala, a Tine jih v hrupu ni razumel. V njem je vstajala jezca. Čemu se čmure?

»Saj so samo našimljoni tako! Čemu pa jokati?«

Glasno je zaitela in skirvala obraz.

Takrat ga je popadla, da se mu je spuščil lep obrazek in sta se mu nad razvini grškimi noskom pokazali dve ostru zarezni. Trdo ji je položil roko na ramo in s silo jo je potlačil k tlom, da je sedla na stopnico.

Vesele velikonočne praznike

osem svojim cenjenim odjemalcem želi toraku

A. & E. Skaberne

»Skrij se, če nočeš gledati! Kaj se čmuriš!«

Za trenutek je odmaknila roke z obraza, dvignila glavo in ga pogledala z velikimi očmi.

Ves rdeč je bil v obraz, ves vroč. Jezzen je bil. Z ostro kretinjo je potegnil kučmo z glave, da so se mu dolgi rjavi kodri usuli ob obeh straneh obraza.

Njo je bilo sram. Saj je bila vendar že velika deklica! Pa se je še vedno bala! Ali bo vsako leto jokala pri procesiji?

Sama na sebe je bila jezna, a pomagati si ni mogla. Vsa se je tresla. Sedela je, kamor jo je bil deček potisnil, in sklonila je glavo na kolena in ihtela.

Kmalu se je pomirila. Obrisala si je solzno lice. Z obema rokama je objela kolena in strmela navzgor.

Slišala je vreščanje, klicanje, molitve, godbo, klopotanje konjskih kopit, zvenketanje verig.

Bučalo, hrumelo, tulilo je okrog nje.

Duša pa se ji je umirila in čutila je toplo hvalečnost do kmetijskega dečka.

Množice polnagih spokornih bičarjev

»Matj sedem žalosti...« so izpregovorile Tmetove sveče rdeče ustne o tem, kar so videli oči. In gledal je — — — gledal iz oči mu je gorela vsa žejna njegove duše.

Bilo mu je, kakor da sanja strašne in vendar lepe sanje.

Silni prizori Kristusovega trpljenja, zaviti v valjujočem dimu plamenic — — — vmes žive slike, ki jim ni vedel pomena — — — in cele kavalkade mrtvecev — — — tropi hudčev, ki na verigah vlečejo »grešne duše« za seboj — — — množice polnagih spokornih bičarjev in pod belimi križi sklonjenih križarjev — — — med temi pa še nebroj manjših skupin: kmetje v narodnih nošah, plemiška gospoda v bogatih opravih, razcapani berači, kralji in knezi z bleščočim spremstvom, različne zadruge z vsemi inisignijami, papeži in škofje in vsa ostala druhla, predstavljajoča vernike z vseh delov sveta.

Božji grob nesejo

In povsod migljajoči plameni in plamenčki, povsod dolge nočne sence, povsod krik, trombe, bobni, počoje deklamacije, prostaka razposajenost našimljenih, smeh pijanih, nesramnih, razuzdanih, kletvice utrujenih.

Le malokje k duši sklonjena glava — — —

»Glej, božji grob nesejo!«

Zika se je s komolcem dotaknila zamaknjene fanta.

Bližal se je konec procesije: osemnajst mož, v rdeče kute odetih, je neslo zadnjo živo sliko: božji grob. Ob straneh je stopalo šest mestnih svetovalcev z zastrtimi leščerbami. V svečanih, skratno rdečih oblekah, kakor so jih v prejšnjih časih nosili k sejam na magistratu, so dostojanstveno stopali, zavedajoč se svoje veljave.

Oddelek meščanske straže, z mestnim glavarjem in tremi praporščaki na čelu, je zaključil procesijo.

Za meščansko stražo so drle nepregledne množice radovednečev.

»Ali pridejo zdaj tvoj gospod po tebe?« Tine je zmignil z rameni.

»Ne vem.«

»Kaj pa, če pozabijo nate?«

Fant jo je pogledal.

Kako bele, čiste oči — — — še nikdar ni videl takih!

Nasmehnil se je, ko je opazil njen skrbeti pogled.

»Ne bodo pozabili. Rekli so, da naj jih tu počakam.«

Zika ni bila zadovoljna. Ozirala se je, ne pride li oni »gospod«. Kam bo pa deček šel zdaj ponoči, ko se nič ne spozna po Ljubljani, ako »gospoda« ne bo ponj? Ponoči, ko se tako strašne reči godijo po Ljubljani! Kolikokrat je slišala doma v delavnici očetove pomočnike pripovedovati o

krvavih nočnih pretepih! In še celo nočjo, ko je toliko našimljenih, razdivjanih ljudi po ulicah!

»Zika! Gremo.«

Boter jo je klical.

Obrnila se je, da se prerije do svojcev, a se je še enkrat ozrla.

»Kličejo me.«

In še je odprla usta, kakor da hoče nekaj dostaviti, pa se je le nasmehnila.

Fant je zrl za njo, dokler je v množici mogel razločiti njene belozlate lase.

Mislejeva družba se je obrnila proti Špičtalski ulici, ker od Starega trga je pritisnila za procesijo tolikšna drhla, da bi bilo nemogoče prodreti proti njej in skozi nje.

Križar, ki se je onesvestil

A prav tedaj je nastala v procesiji, prihajajoči od stolnice mimo vodnjaka, velika zmeda. Franchi in Zika, ki sta nekoliko zaostala za Mislejem in Contierjem, sta se brž pririla do klobučiča ljudi. Sredi ceste je ležal »križar« nezavesten pod svojim težkim belim križem na tleh. Nekdo se je trudil, da ga vzdigne.

Franchi je pristopil in mu pomagal. Za vlekla sta onesvečenega nekoliko in stran.

»Vode!« je zaklical Franchi proti vodnjaku.

»Vode? Da, saj teče tam. Ampak — — — kako? V čem?«

Ljudje so se prerivali. — — — Vode od nikoder.

»Vode! Brže!« je vdrugič klical Franchi, sklonjen nad onesvečenecem.

Zika se je prerila do njega in prestrašena obstala oči z grozo uprte v šloveka na tleh: Ali ni bil to — — — gospod dekan?

Da, bil je Anton Dolničar.

Ali je umrl?

Ziko je zdajci nekdo odrinil.

K Franchiju je pristopil deček, noseč pred seboj črno kučmo, polno vode.

Zvonar je z roko zajel vodo in jo pljusnil dekanu v blede obraz. Odpel mu je črno spokorniško haljo in obleko pod njo ter mu z mrzlo vodo drgnil prsa, na katerih se je od ramen doli poznala široka, krvavo podpluta lisa — — — znamenje težkega križa.

Dekan je odprl oči.

Franchi je dvignil glavo in pokimal dečku, ki je držal vodo.

»Dobro. Vrl dečko si.«

In vidiš dečkovo revno obleko, je do staval, ker ni vedel, da je fant tuje: »Ogla! si se kdaj pri meni.«

S pomočjo Franchija in drugih se je dekan dvignil.

Deček se je v zadregi obrnil in je izlil vodo iz kučme.

Zika se je brž umaknila — — — skoraj bi jo bil polil. Pogledal jo je, spoznal in se ji nasmehnil. Videla ga je, kako se je zopet preril od vodnjaka in stopil na stopnice.

»Zika!« jo je poklical Franchi, ki se

Ženska kaznilnica v Begunjah s 137 kaznenkam

V kaznilnici imajo kaznenke iz Slovenije in Dalmacije, med njimi 20 morilk, obsojenih na smrt na vešalih, a pozneje pomiloščenih

Ljubljana, 30. marca.

Ženska kaznilnica v Begunjah stoji sredi vasi istega imena ob vznožju Karavank. S postaje Lesce imaš do nje eno uro hoda. Na desni in na levi strani lepe okrajne ceste se razprostirajo obsežna polja in travniki. Sprehod sedaj spomladi skozi te kraje, kjer so že začeli z oranjem in setvijo, je nadvse prijeten. Radoveden motriš stol na levici in se ne moreš načuditi prepletemu razgledu, ki se ti nudi daleč naokoli.

Ko sem stopal skozi vas Begunje, sem občudoval ogromen kaznilnični vrt, obdan z visokimi zidovi. V daljavi par sto korakov meji na cesto, potem pa zavije v velikem loku gori v hrib, kjer se razprostira živa meja. Postal sem in opazoval hrib, kjer so kaznenke pod nadzorstvom nun pravkar grabile listje.

Stopil sem skozi odprta vrata na vrt in krenil proti kaznilnici. V široki veži sem opazil, da so velika vhodna vrata v kaznilnico dobro zaprta ter da se nahaja na desni soba za hišnico, kjer vrši nadzorovalno službo nuna pripravnica. Zgornja polovica vrat je steklena tako, da vidi vsakogar, ki stopi v vežo ali pa pride skozi vhodna vrata s prostornega kaznilničnega dvorišča.

Predstavil sem se in izrazil željo, da bi rad govoril s sestro prednico. Nuna je stopila iz sobe za hišnico v vežo, odhlepila vhodna vrata in krenila skozi dvorišče v kaznilnico. Kmalu se je vrnila in me je v imenu sestre prednice vprašala po namenu mojega prihoda ter še po drugih stvareh. Vnovič je odhitela k prednici in sem čakal na njo pol ure. Bil sem že pripravljen, da odidem, ne da bi kaj opravil, ko se je nenadoma prikazala nuna in mi sporočila, da me sestra prednica pričakuje. Vodila me je skozi dvorišče in nato po ozkih kamenitih stopnicah v desnem traktu v prvo nadstropje, kjer sem končno skozi dolg hodnik in dolgo prednjo sobo stopil v sprehajalno.

Razgovor s prednico

Prednico sestro Elizabeto Hafner sem si predstavljala kot izkušeno in inteligentno damo. Nisem se motil. Legitimiral sem se ji in jo prosil razgovora za velikonočno številko. Na razpolago sem vam, gospod urednik, je odgovorila prijazno.

Predvsem me zanima, od kdaj obstoji kaznilnica.

— Od l. 1875. Tega leta je pokojna prednica Gabrijela Lazarini iz rodbine barona Lazarinija, graščaka na Smedniku, dobila nalog, da poišče radi prenapolnjenosti v takratni ženski kaznilnici Lankovice pri Gradcu primeren kraj za novo kaznilnico. Prednica Gabrijela se je odpravila naravnost v svoj domači kraj ter je ugotovila vse potrebno, da je kupila avstrijska vlada graščino v Begunjah od takratnega lastnika grofa Lambergerja in jo nato preuredila za kaznilnico. V to svrhu je dozdala še en trakt tako, da je bilo v kaznilnici vedno dovolj prostora. Kaznilnico so začeli uporabljati zgolj za kaznenke iz slovenskih krajev. Pod Jugoslavijo so začeli pošiljati v kaznilnico kaznenke tudi še iz Dalmacije.

— Koliko kaznenk imate običajno?

— Sedaj jih imam 137. Imeli pa smo jih običajno 240 do 260.

— Koliko mora znašati kazen, da jih pošljejo k vam v Begunje?

— Obsojene morajo biti najmanj na osem mesecev težke ječe.

— Kako jih imate zaprte?

— Po več skupaj v eni sobi. V teh skupnih zaporih so zaprte le gotove kaznenke. Zavod se namreč deli na kaznilnico, pristojno delavnico in poboliševalnico, ki je bila ustanovljena šele l. 1923 in je pričela delovati dve leti pozneje. V kaznilnici imamo sedaj 59 kaznenk v pristojni delavnici 75 in v poboliševalnici 3. Starost kaznenk je kaj različna. V kaznilnici jih imamo od 20 do 60 let stare, v pristojni delavnici od 18 do 50 in v poboliševalnici od 16 do 21.

Kaznilnica sama se deli na dva oddelka: A in B. V A oddelku imamo »povračilne« kaznenke, nepoboljšljive tatice, goljufice itd. Te ne smejo iz kaznilnice in jih zato zaposluje doma s šivanjem. V B oddelku imamo kaznenke, ki so bile prvotno kaznovane. Te zaposlujejo pri vseh domačih opravilih.

Pristojna delavnica se deli prav tako na dva oddelka. V prvem oddelku imamo starejše kaznenke, ki so že bile v kaznilnici, v drugem pa mlade. Tem zadnjim so dodeljene tudi one tri iz poboliševalnice. Vse te kaznenke zaposlujejo na vrtu in na poljih. Okoliški kmetje se jih prav radi poslužujejo za delo na polju.

Hudodelstva kaznenk

— Zaradi katerih hudodelstev delajo kaznenke pokoro?

— 12 radi tatvin, 2 radi goljufij, 20 radi umorov — te so bile vse obsojene na smrt na vešalih, a pozneje pomiloščenih deloma na do smrtno ječo, deloma na 20 let težke ječe ali še na manjšo kazen, 4 radi sokrivde umora, 8 radi detomorov, 8 radi ubojev, 3 radi požigov, in 2 radi splavov.

— Koliko znaša kazenska doba pri podočkah?

— Pet jih je obsojenih na težko ječo do enega leta, pet od 1—2 let, enaindvajset od 2—4, pet od 4—6, tri od 6—8, ena od 8—10, tri od 10—12, dvajset od 12—20, štiri na do smrtno ječo.

— Koliko jih je bilo obsojenih v Sloveniji in koliko v Dalmaciji?

— V Sloveniji 47, v Dalmaciji 12.

— Koliko so stare?

— Dve od 18—20, 22 od 20—30, 17 od 30—40, 8 od 40—50, 9 od 50—60 in ena nad 60.

— Kaj so po stanu, narodnosti, poklicih in veroizpovedi?

— 23 je samskih, 15 poročenih in 21 vdov. Po narodnosti 45 Slovencek, 4 Hrvatice in 10 Dalmatink. Po poklicu 14 posestnic, 28 delavk, 4 kuharice, 3 natakarice, 7 služkinj, 2 šivilji in 3 zasebnice. Po veroizpovedi 49 rimsko-katoliške vere, 5 pravoslavne, 4 protestantske in 1 židovske.

Življenje v kaznilnici

Koliko sester oskrbuje kaznilnico?

— 32. V vsakem oddelku sta po dve: nadpaznica in paznica.

— Kako poteka življenje čez dan?

— Ob ¼ na 4 vstane prva sestra in gre poklicat ostale po sobah. Zveremo se v kapeli, kjer opravimo jutranjo molitev. Ob 5 vstanejo kaznenke, pospravijo po sobah in odidejo v kapelo, kjer daruje hišni kurat dr. Alojzij Odar mašo. Preden zajtrkujejo, odidejo v skupinah na sprehod.

Sprehajajo se trikrat dnevno po pol ure in sicer zjutraj, popoldne in zvečer. V kakšnih presledkih jih se vrši sprehajanje, naj vam pojasni naslednji primer.

Pred kosilom se pridejo sprehajati ob pol 11 kaznenke iz A oddelka, ob 11 iz B oddelka, ob 12 iz prvega oddelka in ob pol 1 iz drugega oddelka skupaj s tremi kaznenkami iz poboliševalnice. Kosilo se vrši vsakokrat po uri pozneje. Ista je z zajtrkom in večerjo.

Okolnost, katere kaznenke se pridejo ob določenem času sprehajati, se ne preneha spreminjati. Kaznenke se sprehajajo v krogu druga za drugo po tri korake narazen. Vsaka se sme šepetaje razgovarjati le s svojo tovariščico.

Po jedi se zbere kaznenke v svojih oddelkih, kjer ostanejo po pol ure, nato pa prično delati v delavnicah odkazana jim dela. Med delom jim bere po ena kaznenka dopolne poučno čtivo, popoldne zabavno. Mimo tega jim bere vsakokrat pri kosilu po ena kaznenka pobožno čtivo, običajno legende.

Zvečer, preden ležejo kaznenke k počitku, opravijo večerne molitve. K nočnemu počitku morajo precej zgodaj. Pozimi jim je to všeč, dočim jim je poleti težko prestajati. Vsaka soba ima po eno paznico — kaznenko, ki ima skrbeti za red in snago. Življenje v kaznilnici poteka torej kaj enolično.

»Povejte kaznenkam ...«

— Kako skušate kaznenke poboljšati?

— To je odvisno od značaja kaznenk. Predvsem se skušamo živeti v njihove značaje in nato njim primerno postopati. Pri Hrvatkah in Dalmatinkah, ki navadno ne znajo ne brati, ne pisati, obravnavamo stvarno za prvi razred ljudske šole, na kar nadaljujemo z izobraževanjem. Kaznenke učimo tudi raznih obrti, pri čemur smo dosegli že lepe uspehe. Nedavno smo imeli v kaznilnici 18 letno kaznenko, ki se je naučila izvrševati ročna dela in je po prestani dveletni kazni dobila dobro službo. Kmalu se je srečno poročila in odstopovala z možem v južno Srbijo, od koder nam je pred kratkim poslala pismo polno prekipevaloce zahvale za vzgojo, ki jo je bila deležna pri nas. Pismo je priložila fotografijo, na kateri je naslikana skupno z možem in ljubkim otročičem. Povejte kaznenkam, je pisala, da ni njihovo življenje za večno uničeno ter da še vedno lahko postanejo srečne in zadovoljne. Pismo smo jim rade volje prebrali — napravilo je globok vtis.

— Kako prenašajo kaznenke zapor?

— One ki so že obračunale s svojim življenjem, kakor kaznenke — morilke obsojene na do smrtno ali dolgoletno ječo, prenašajo razmeroma še precej mirno in udano svojo usodo. Vobče pa vse zelo trpe, ker niso svobodne, zlasti še one, ki nikdar ne zapuste kaznilnice.

Prekinjajoč uro rojstva

Seveda imamo zelo čudne narave med njimi. Do nedavnega so bili zastopani vsi sloji od priproste delavke do grofice. Imamo še sedaj kaznenke, ki se prav nič ne kesajo krvavih zločinov.

— Kako umirajo?

— Nekatero skesanost in koprneč po smrti, druge prekinjajoč uro svojega rojstva, boga in vse ljudi okoli sebe. Ko je pred leti umirala neka Nemka in smo jo opozorili na njeno zadnjo uro, je z najhujšimi kletvami na ustnih odklonila duhovnika in umrla strašne smrti.

— Kako se vedejo kaznenke, ko jih privedejo v kaznilnico?

— Zelo zbežane so, venomer zatrjujejo, da so nedolžne ter prosijo obnovitve sodnega postopanja. Ko uvidijo, da vse nič ne pomaga, se polagoma umirajo.

Bolje bi bilo umreti

Prednica sestra Erziltja je bila tako ljubezna, da mi je razkazala kaznilnico. Iz njene sprejemnice sem stopil v pisarno, kjer sta zaposleni dve nuni z urejevanjem spisov in tekočimi zadevami. Iz pisarne me je odvedla po širokih stopnicah skozi železna mrežasta vrata v drugo nadstropje, kjer sem obstal na širokem hodniku pred dvema velikima oljnatima slikama neke nadarjene nune, slikarice, od katerih predstavlja ena Sv. Vincenca, ko ga kujejo v okove. Ogledal sem si več zaporov, kjer so okna vsa zamrežena z debelim železjem in veje od meter širokih sten leden mraz ter se po mudi deli časa v kaznilniški kapeli, prirejeni iz bivše viteške dvorane. Kapela

je pravzaprav mala cerkev. Na obeh straneh so dolge vrste klopi, a obenem je še dovolj prostora za stojšče. Kapela ima tudi kor z orgljami.

— Motreč v prvi delavnici kaznenke mlade in stare, sem stopil k prvi najbližji — Dalmatinki in jo vprašal, kaj je storila, da je prišla v kaznilnico.

— Zaklala sem rojaka, je začela pripovedovati. Prepirla sva se, v jezi sem zagrabila nož in mu ga porinila v srce.

— Se-li kesate svojega dejanja?

— Ne, čemu? Če ga ne bi takrat umorila, bi ga pozneje.

— Kakšno hudodelstvo ima na vesti ona stara, visoka žena sivih las? — sem vprašal sestro Erziltjo.

— Zavratni umor.

— Neverjetno! Tako čistidljiva starka je videti!

— In ta tu?

— Tudi umor. V tej delavnici so same morilke.

— Kako se vam godi? — jih sprašujem.

— Bolje bi bilo umreti, mi odgovarjajo. Vedno smo zaprte ...

Kaznenka — otrok detomorilka

Gledal sem jih po vrsti te morilke, vse obsojene na smrt na vešalih, a v zadnjem trenutku pomiloščen. Tu v kaznilnici se prav jasno občuti, da življenje vendarle ne poteka mehanično kar tja v en dan, temveč da je še celo nenavadno živo in pestro.

V bolnici sem obstal pred posteljo mlade kaznenke lepih oči, ki je sumljivo pokajevala.

— Kaj ji je? — sem vprašal.

— Jetična je, njene ure so štete. Pričele so ji že otekat noge.

— Zakaj je v kaznilnici?

— Radi detomora.

— Ni mogoče! Tudi ta kaznenka, še otrok, morilka?

— Poštenih staršev je, a je bila zapeljana. Ko je rodila, je iz strahu pred svetom vržla otroka v stranišče. Obsojena je bila na tri leta težke ječe in je prišla v kaznilnico že čisto tuberkulozna. Zaveda se, da bo umrla in ima edino željo, da bi izdihnila doma. Obvestili smo o tem nadrejeno oblast, a odgovora še vedno ni. Bržčas bo morala umreti pri nas. Kazen se ji izteče maja meseca, a bi jo morali po novem kazenskem zakonu takoli izpustiti.

— Ali so zločini teh kaznenk, o čijih mukah za kaznilniškimi zidovi, sem se priprl na lastne oči, v resnici tako težki, da zaslužijo tako trpljenje. — sem premišljeval na tihem.

Marija Perša

Posetnica Marija Perša iz Slapincev v ljutomerskem okraju je imela na svojem posestvu nekega Košarja kot užitarja in ker je smatrala, da je to za njeno posestvo preveliko breme, je Košarja strastno sovražila. Mož ji je padel v vojni in imela je ljubimca, nekega Muhiča, mnogo mlajšega mlača. Skupaj z njim je sklenila odstraniti Košarja. Morila je našla v osebi nekega Hoinjka že 18krat predkaznovanega. Poudila mu je večjo količino žita, ako ubije Košarja in Hoinjka je dne 1. avgusta 1921 Košarja res zadavila.

Vsi trije obtoženci: Perša, Muhič in Hoinjka so bili obsojeni na smrt na vešalih.

Terezija Vern

Janez Vern in njegova žena Terezija, rojena Makari, kakor tudi svakinja Franciška, vse tri doma v Bodencih v Prekmurju, so se hoteli polastiti promocijske tasta posestnika Makarija in so ga v dosegu svojega satanskega namena umorili na brezprimerno zločinski način. Pobili so ga najprej na tla do mrtvega in mu potem z vrvi zadržali vrat. Že mrtvega so obesili v kleti, da bi bilo videti, kakor da je izvršil samomor. Seveda so orožniki kmalu prišli na sled zločincem in morilce aretirali. Janez Vern in njegova žena sta bila obsojena na smrt na vešalih. Franciška Makari pa na 15 let težke ječe.

Marija Fortmüller

Dne 25. in 26. septembra 1922 se je vršila pred mariborsko poroto obravnava proti Antonu in Ivanu Grafonerju, obtoženima, da sta v noči od 23. na 24. marca l. 1921 v Ščavnici pri Sv. Anu v Slovenskih gorah najeta po svoji sestri Mariji Fortmüllerjevi in njenem ljubimcu Petru Zemljiču ubila s sekiro posetnika Antona Fortmüllerja, moža Marije Fortmüllerjeve.

Pokojni Anton Fortmüller se je julija 1920 poročil kot 53 letni vdovec s komaj 25 let staro Marijo Grafonerjevo in jo vzel tudi na sosesi. Marija Grafonerjeva pa je tega starega moža poročila samo zato, da bi ji kmalu zapustil streho, pod katero bi mogla udobno živeti s svojim ljubimcem Petrom Zemljičem, s katerim je imela že nezakonskega otroka. Že kot nevesta Antona Fortmüllerja je Marija Grafonerjeva pravila »da deda itak ne žen, temveč grunt in krave: dedu bi bilo treba kožo dol potegniti: pa Petrovo gor, potem bi že slo«. Zakon je torej že začel nesrečno. Na gostilji je mlada žena zamenjala starega moža, plesala s financarji in klub moških promitrala prišla šele četrta dan na njegov dom. Se istega dne pa je pregovorila moža, da je odšel z doma, za njim pa je prišel v hišo ljubček Peter Zemljič. Naslednji dan je šel Anton Fortmüller v trg Cmurček in zopet so zasledili Petra Zemljiča pri mladi ženi. Pričeli so se družinski prepri. Stari mož, ki je sosedom tožil, da ga žena sploh nikdar ne pusti k sebi, se je moral končno ves umazan in ušv preseliti v krajši hlev in se čisto nasititi z mlekom, ki ga je sam namolzel. V sobi pa je go-

spodaril Peter Zemljič, s katerim je postala med tem Fortmüllerjeva drugič noseča. Sledile so tudi tožbe radi razžaljenja časti in ločitve zakona. Polagoma se je začela Marija Fortmüllerjeva moža tudi dejansko lotovati, pri čemur sta ji pomagala Anton in Ivan Grafonar.

Fortmüller se je začel bati katastrofe. V hlevu si je vedno podpiral vrata in jih znotraj dobro zapahnil. Njegove slutnje so se kmalu uresničile. Na veliki četrtek 24. marca 1921 je šla zgodaj zjutraj mimo Fortmüllerjevega hleva sosedova hčerka v cerkev in v svoje začudenje opazila, da je bil hlev kljub zgodnji uri in mrazu odprt. Tekla je po Mihaela Zemljiča in Marijo Fortmüllerjevo in kmalu se jim je udil strašen prizor: postelja v hlevu je bila razkrita, obleka na tleh v neredu, pred hlevom luža krvi in par korakov proč v voznom kuži ves krvav, mrtev samo v kratko srcajo oblečen Fortmüller. Na hlevnih vratih so bile majhne poškodbe. V obleki umorjenega je bil še denar tako, da ni bilo opaziti oropanja. Jasnje je bilo torej da se je lotilo Fortmüllerja več oseb, ki so vdrle v hlev, zavlekile Fortmüllerja iz hleva in ga zunaj na tleh zaklale kakor svinjo in nato vrgle v koš. Iz vseh okolnosti so ljudje sklepali, da je iskati vzrokov in motivov Fortmüllerjeve nasilne smrti v njegovih neposredni bližini pri njegovi ženi in njenih sorodnikih. Ljubček Peter Zemljič se je nato kar preselil k mladi vdovi ter začel tam gospodariti, ker sta se čutila že varna. Ljudstvo pa je bilo prepričano, da sta bila le ona kriva Fortmüllerjevega umora in sta zato sklenila s poroko olepšati svoje skupno življenje. Ko pa ju je župnik na njuno vprašanje poučil, da bo zakon neveljaven, če sta v resnici sokriva umora Fortmüllerja, četudi dobita odvezo pri spovedi, se nista več prikazala v župnišče, čeprav so manikale še tri nedelje za oklic pred pustom.

Brata Anton in Ivan Grafnar sta bila oproščena. Marija Fortmüller in Peter Zemljič pa obsojeni na smrt na vešalih.

Jožefa Hausmeister

Zakonca Ivan Hausmeister, zidar na Plavcu v mariborski oblasti, in 31-letna Jožefa Hausmeister sta 14. marca 1928 v vodi zadušila četrtega Ivana Dreisbnerja, nezakonskega otroka Jožefe, ki sta ga že poprej skušala s trpinčenjem in gladom spraviti v sveta. Oba zakonca sta bila obsojena na smrt na vešalih.

Hrepenenje po svobodi

Vse morilke vedo, da so sklenile z življenjem. Vislice, to prečudno drevo smrti, ki daje sad le, če mora kdo umreti, se jim ne zde zdaj več tako strašno, kakor takrat, ko so jim potekale zadnje ure življenja, dokler ni dospela nenadna vest, da so pomiloščen. Hlepe od smrti na vislicah je počasi umiranje v kaznilnici, kjer gledate le kratak čas dnevno vedno eden in isti obok neba, pripovedujejo. Kaznenke so večinoma vse matere — obsojene, da umro žive pokopane mislijo na srečo svojih otrok in jim pisarijo pretresljiva pisma, kako naj žive, da ne bodo zapeljani po strasteh postali zločinci.

Ob veliki noči prazniku probujajoče se narave, se jih loteva silno kopnenje po svobodi. Kaj bi vse dale, če bi se lahko gibale in bi se jim zopet smehljala sreča, kakor se drugim ljudem, ki ne vedo, kaj je življenje — vampir. Počasi jim sesa kri, potem ko se jim je ponesrečil krčevit pokus, da zažive v grešnem sladostrastju.

— Velika noč je, a me smo daleč proč od doma, mrtve za svet, slabotne in vendar še tako zelo žive, jih grize v možganih.

— Umirite se! Jim svetujemo sestre.

— To se bo zgodilo takrat, ko bomo v grobu jim odgovarjalo.

Velikonočna procesija ob asi-

stenci orožnikov

— Zanima me, kako praznujete veliko noč v kaznilnici, — sem vprašal sestro Erziltjo.

— V kapeli imamo božji grob ter se vrše isti obredi, kakor po vseh cerkvah. Na veliko soboto ob 3. popoldne prirejamo procesijo z najsvetejšim skozni tale drevo-red, mi je kazala s. Erziltja, mogočen drevo-red kostanjev okoli kaznilnice. Kaznenke stopajo v procesiji po pet parov skupaj, za vsakim petim po dve paznici, poleg tega pa so postirani na raznih krajih še orožniki z nasajenimi bajoneti. Spreved se premika proti pristavi, zavije na levo in se potem vrača nazaj v kaznilnico med prepevanjem svetih pesmi.

Kaznenke dobivajo za praznike boljše hrano, v vsaki sobi navijemo gramofon, da

zaigra po enega ali več komadov, a v obednici predvajamo sklopične slike, običajno romanje v Jeruzalem.

— Ali so dovoljeni obiski sorodnikov in ali jih je kaj? — sem vprašal.

— To že, vendar v presledkih, kakor določajo predpisi. Isto je s pismi, ki jih smejo je v določenem času pisati in prejemati. Če dospe na pr. več pisem, jih moramo toliko časa zadržati, da preteče gotov rok, na kar jih šele izročimo naslovljenkam.

Svidenje z domačimi

— Kakšna so svidenja?

— Precej pretresljiva. Nekaj časa jokajo, nato pa se skušajo potolažiti. Kaznenke navadno zatrjujejo, da se jim čisto dobro godi, le da niso proste. Razgovorom, ki smejo trajati pol ure, prisostvuje vedno paznica.

— Kolikokrat se vrši inspekcija v kaznilnici?

— Trikrat mesečno nas obišče nadzornik kaznilnice, ki je vsakokratni predstavnik okrajnega sodišča v Radovljici, sedaj dr. Štular. Enkrat na mesec imamo hišno komisijo pod vodstvom dr. Vovesa iz Radovljice, po enkrat na mesec nas obiščeta še višji državni pravdnik iz Ljubljane kot zastopnik ministrstva pravde in načelnik tega ministrstva.

— Ali smatrate sedanjí ustroj kaznilnice za zadovoljiv?

— Marsikaj bi bilo še želeli po vzorcu drugih držav. Toda, kar je glavno — denarja primanjkuje.

Grobovi, izravnani z zemljo

Med pogovorom sva dospela do kaznilniškega pokopališča. Majhno je, že zunaj obzidja, takoj za kaznilniškim hlevom, in zato govore umirajoče, da podelo v kratkem »za hlev«. Samo nekaj grobov se vidi — v njih počivajo umre, dočim so ostali grobovi skoraj popolnoma izravnani z zemljo. Prah si in v prah se boš povrnil, ta stereotipni izrek mi je nehoti prišel na misel, ko sem stopal proti Lescam. — k.

Viktorija - Ilirija

V nedejo in ponedeljek na igrišču Ilirije.

Kot prvo zagrebško moštvo, ki gostuje v pomladanski sezoni v Ljubljani, si je Ilirija izbrala Viktorijo, ki je poleg Haška sigurno eden najsimpatičnejših klubov Zagreba. Viktorija je tudi v Ljubljani dobro znana in uživa pri naši sportni publici vsekakor velik ugled in to ne po nepotrebnem. Moštvo se nam je predstavilo vedno vzgledno in v svoji igri, kar sicer ni baš odlika vseh zagrebških klubov. Postavo gostov smo objavili že včeraj.

Ilirija nastopi oba dneva v izpremenjeni postavi. Pogrešati bo morala najbrže svoje glazurne strelce Šiško, ki je bil težje bleštrati pri zadnji tekmi. Klub temu bo postava belo-želenih dosti močnejša ter bo nudila gostom več kot resen odpor. Z ozirom na momentano izvrstno formo Viktorije Ilirija nikakor ne bo imela lahke naloge. Srečala se bosta dva, skoro enake protivnika, kar bo sigurno oovzdiglo zanimivost igre. Poseben interesant obeta biti boj izredno močne napadalne vrste Viktorije proti obrambi Ilirije, ki je njeno najmočnejše orožje. Krilski vrsti sta si priljučili enaki, Viktorija ima mesto srednjega krila bolj zasedeno, nasprotno pa ima Ilirija majhen plus v stranskih krilih. Napadalna vrsta gostov je v tehničnem ozirom domačin sigurne nadmočna, vendar bo najbrže odločila večja odločnost pred golom in pa glavno pri igri, to je streljanje.

Tekmi se vršita na igrišču Ilirije. Pričetek oba dni ob pol 16. uri. Vršita se tudi predtekmi, in sicer nastopi v nedejo rezervna Ilirija proti kombinarnemu moštvu Svobode, v ponedeljek pa se spoprimeta dva kombinirana tima Ilirije. Obakrat je pričetek ob 14. Tekme se vrše ob vsakem vremenu.

Vstopnina je nastopna: Ložni sedeži 20 Din, tribunski sedeži 15 Din, stojšča 10 Din in dijaška odnosno članska stojšča 6 Din. Dijaške in članske vstopnice se bodo izdajale samo proti predložitvi dijaških oziroma članskih izkaznic, veljavnih za leto 1929.

Telesno zaprtje, slaba prebava, abnormalno razkranjeje in gnuloba v črevesju, pomnožena vsebina kisline v želodnem soku, nečistost kože na obrazu, na hrbtu in prsih črnatosti, tur, marsikateri katari motne sluznice pridejo z uporabo naravnega »Franz Josefove« grenčice. Številni zdravniki in profesorji uporabljajo »Franz Josefovo« grenčico že desetletja pri odraslih in otrocih obeh spolov z največjim uspehom. Dobi se v vseh lekarnah, drogerijah in špecerijskih trgovinah.

I. pa nadalje. — Iz št. 6-8, št. 7025 od 26./III. 1939 I. v Ljubljani. 653

mešta, biseru sodnje v nočini. Poudarbo na upravo »Slov. Naroda« pod »Pisarna«. 647

Večjim industrijskim podjetjem. Cenil. posredbe na upravo lista pod štito »S. A.«/596.

PLANINKA
KONGRESNI TRG
KONGRESNI TRG
KONGRESNI TRG

Spomlad prijava

Na zdravje se prebujajo k novemu življenju in obnavljanju. Sedaj je čas moliti tudi na zdravje, kar lahko osti v blisk tako tudi kar postane večjo akcijo cirkulacije, katere lahko dovodi do težkih posledic. Radi tega je treba očistiti telo od nakopičenih in telesu škodljivih stvari. To pa dosežemo samo petem zdravilnega 6-11 tedenskega zdravljenja. »PLANINKA« zdravilnega telesa. »PLANINKA« zdravilni čaj čisti in osvaja kri ter obnavlja vse organe. »PLANINKA« zdravilni čaj se ne prodaja odprto, temveč samo v originalnih glavnih posredstvih po Dto 20.— s napotkom proizvajalca:

Lekarna MR. L. BAHOVEC, Ljubljana (Kongresni trg)
Gen. depot za Egipt. Agence »Eldkane, Alexandria (Rue Tawfik 12).
(Dobiva se v vseh lekarnah.)

BAD-NAUHEIM

Nemčija

Postaja Dvliaka proga Hamburg-Berlin-Kassel-Frankfurt a. M.-Basel
45 minut od Frankfurta am Main.

Svetovnoznani ogljikove kisline bogate topli vreli kuhinjske soli (30, 5-34, 4° C)

Nedosežni pri boleznih srca in arterij, revmi, protinu, bronhitis, trpljenju hrbtenice
nega mozga in živčnem trpljenju.Izbrane zabave. — Vseh vrst sport.
Vsi novodobni zdravilni pripomočki. — Lepo, prijetno okrovanje
Izborna preskrba ob primernih cenah.

Prospekte daje kopališka in zdraviliška uprava Bad-Nauheim in potniška pisarna.

Za stavbe po znižanih cenah

vsakovrsten suh tesan in žagan les. Vsaka množina v
zalogi. Žaganje, odpadki od lesa, drva.
Dostava tudi na stavbo.Fran Šuštar, lesna industrija in trgovina.
parna žaga
Ljubljana, Dolenjska cesta 12.

OCARINENJE

vseh uvoznih in izvoznih in tranzitnih pošiljk oskrbi hitro
skrbno in po najnižji tarifi RAJKO TURK, carinski posred-
nik, LJUBLJANA Masarykova cesta 9 (nasproti carinarnice).
Revizija pravičnega zaračunavanja carine po meni deklarira-
nega blaga in vse informacije brezplačno. 7-61

ŠIVALNI STROJI

izborna konstrukcija in elegantna izvršitev
iz lastne tovarne. — 15-letna garancija. —
Vezenje se poučuje pri nakupu brezplačno.
PISALNI STROJI »ADLER«, — KOLESA
iz prvih tovarov »Dürkopp«, »Stryer«, —
PLETILNI STROJI vedno v zalogi. — Po-
samezni deli koles in šivalnih strojev. —
Daje se tudi na obroke. — Ceniki franco
in zastoj.

IVAN JAX i SIN, LJUBLJANA, Gosposvetska 2

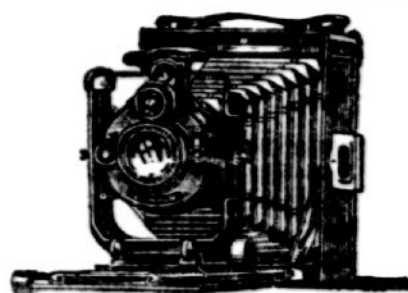
Voigtlander
Agfa
Zeiss Ikon
Dr. Nagel
Rodenstock

foto-aparati

najnovejši modeli na zalogi.

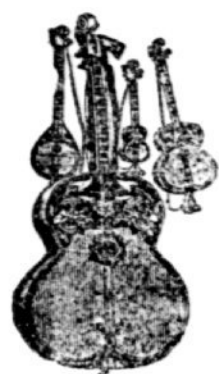
Foto-materijal

Janko Pogačnik

Ljubljana, Tavčarjeva ul. 4.

Tvorniški objekt

oddamo v najem

s hišo za stanovanje s 3 sobami in kuhinjo, ležec na
glavni prometni cesti v Splitu, površina 1000 m², pir-
praven za katerokoli obrt. Za pojasnilo obrniti se na
naslov Ante Cukrov, Split, Sibijska 9. 620

NAJBOLJSE TAMBURICE

Parkaševca in sremskega sistema izdeluje in
razpošilja ob ianstvu

stara hrv. tvornica tamburic

Stjepan M. Gilg

Sisak 610

Kačićeva ulica 174 (Hrvatska)

Cenovnik tamburic pošljem na zahtevo zastoj
Odklikovan z dvema zlatima kolajnama.

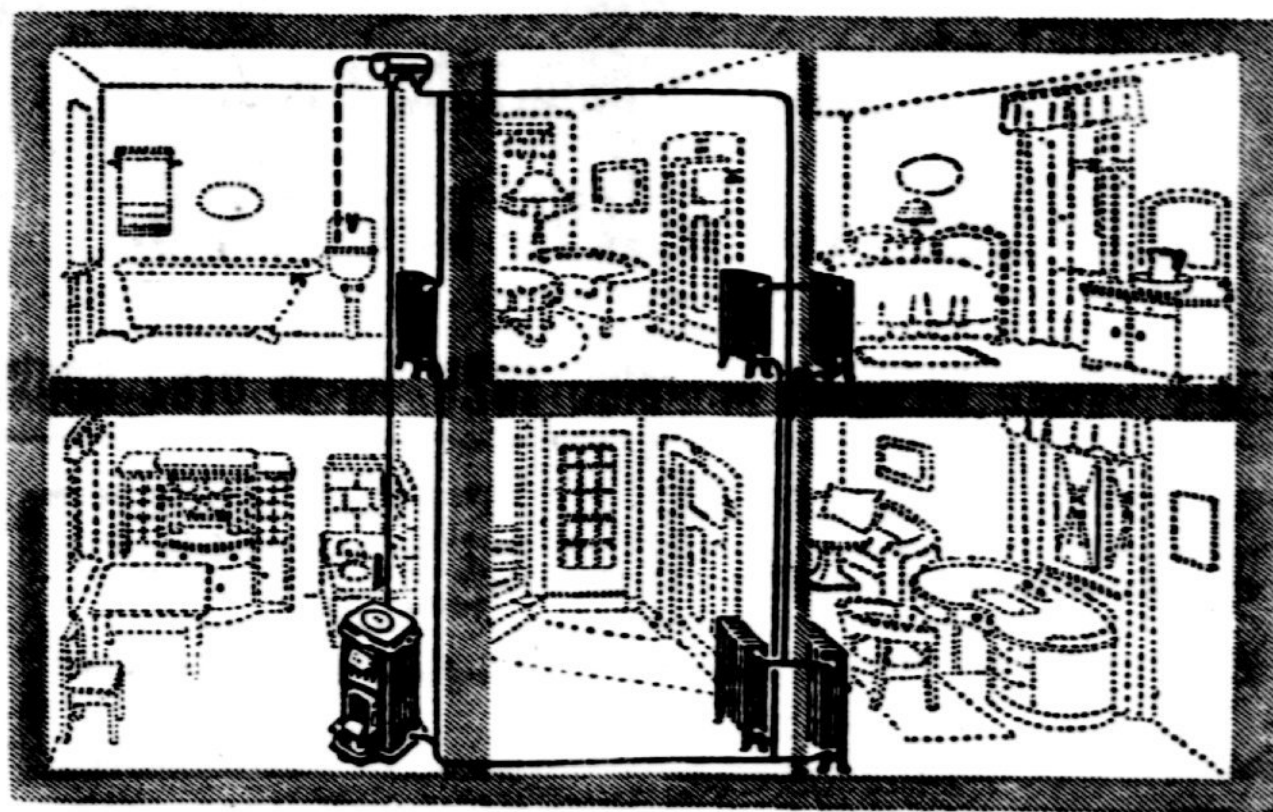
Naznanilo.

Prevzeli smo celokupen inventar tvornice »Transformator« d. z.
a. z. Ljubljana, kakor: raznovrsten elektro-inštalacijski material,
generatorje, motorje, transformatorje, elektr. vrtilne stroje, venti-
latorje, števce, instrumente in aparate, sesalce prahu (Saubsauger),
elektr. kuhinjske aparate, žele, žarnice itd. Interesentom seznam
zaloge na razpolago.Z ozirom na likvidacijo vse zaloge smo znižali cene vsem pred-
metom nízko pod dnevno ceno. Prodaja se vrši iz dosedanjega
skladišča Ljubljana, Dunajska cesta 75. Pisarna pojasnila samo na
naš naslov. — Telefon št. 2043.

Vojnovič & Cie.

Ljubljana - Vič

635

Ste-li to zimo trpeli zavoljo mraza, ste-li pogrešali na svojem domu gor-
koto, ki je potrebna, da se dobro počutite in nepogrešljiva za Vaše zdravje?
Ako ste, ne pozabite, in si dajte prihodnje poletje pravočasno vzidati v svo-
jem stanovanju

Ideal-Classic-kurilno napravo

pa boste prihodnjo zimo rešeni vseh takih skrbi.

Vsaka tvrdka, ki se bavi s kurjavo. Vas bo radevolje informirala o tej
novi, dobri, v obratu ceneni in higijenični toplovodni centralni kurjavi in Vam
bo dala neobvezne stroškovne proračune. Na željo Vam damo radi naslove
teh podjetij na razpolago in Vam pošljemo prospekte.

Dobiva se pri tvrdkah za kurilne naprave.

NATIONALE RADIATOR GESELLSCHAFT

m. b. H.

WIEN IV., Wiedner Hauptstrasse 23-25.

Delavnice: Wiener Neustadt.

Zaradi popolne opustitve prodaje obuval v Šelenburgovi
ulici št. 1

končna razprodaja

v času od 2. do všt. 15. aprila 1929

V zalogi je še mnogo damskih čevljev, tako najfinejših, kakor
tudi platnenih bele in rjave barve.

CENE NAJNIZJE!

CENE NAJNIZJE!

MESTNI POGREBNI ZAVOD V LJUBLJANI

Ambrožev trg 7

Telefon št. 2015

639

Edino pogrebno podjetje v mestu Ljubljani

Postaja Cestne železnice
pri Sv. Petra mostuprevzema in izvršuje razredne pogrebe od Din 500.—
višje ter prepelje mrtičev iz mesta in deželne bol-
nice v vse kraje države z vozovi, avtomobili in po
železnici po najnižjih cenah. Izvršitev točna in sošča.
Pri pogrebi in prepeljavi iz deželne bolnice se po-
seba postavlja.Velika zaloga raznih lesenih in kovinskih krst ter vseh
mrtvaških potrebščin.Naročila se sprejemajo v vsakem dnevnem in nočnem
času v zavodni pisarni Ambrožev trg št. 7.Ribiči! Cas je, da se opremita za ribolov,
kar Vam nudi bogata izbira.F. K. KAISER, PUSKAR
LJUBLJANA, KONGRESNI TRG 9Dvokolesa najboljših svetovnih
znanih v veliki izbiri zelo poceni.
Najnovejši modeli otroških vo-
zičkov, od preprostega do naj-
boljšega, in igrači vozički v za-
logi. Več znanih šivalnih strojev
najnovejših modelov, deli in
popravila. Ceniki franco. Po-
daja se obroke.»TRIBUNA« F. B. L. tovarna dvokoles in
otroških vozičkov, Ljubljana, Karlovska c. 4.

Najpopolnejši

STOEWER

šivalni stroji

za šivilje, krojače in čevljarje ter
za vsak dom. Preden si nabavite
stroj, ogledajte si to izrednost pri
tvrdkiLud. Baraga, Ljubljana
Selenburgova ulica 64.
Izposlavljen post. 15-min. garancija.
21/L. Telefon št. 980.

Priporoča se

špecialni atelje za črkoslikarstvo

Pristou & Bricelj

LJUBLJANA

Reslieva c. 4 — Sv. Petra c. 39

Telefon št. 29-08

Ustanovljeno 1908

Specialiteta: stek'ene napisne table,
svetlobni reklamni napisi,
pločevinaste črke.

Slikanje drž. grbov po predpisu.

Kranjske tvornice železne, bravarske
in kovinske robe

TITAN D. D.

KAMNIK

Ključavničarska roba Stavbeno okovje
Ključavnice Pločevinasta roba

Prešani in štancani izdelki!

Lastna livarna za sivi in temper liv!

Osne puščice iz mehke litine

Mesoreznice amer. sistema (Fleischmaschinen)

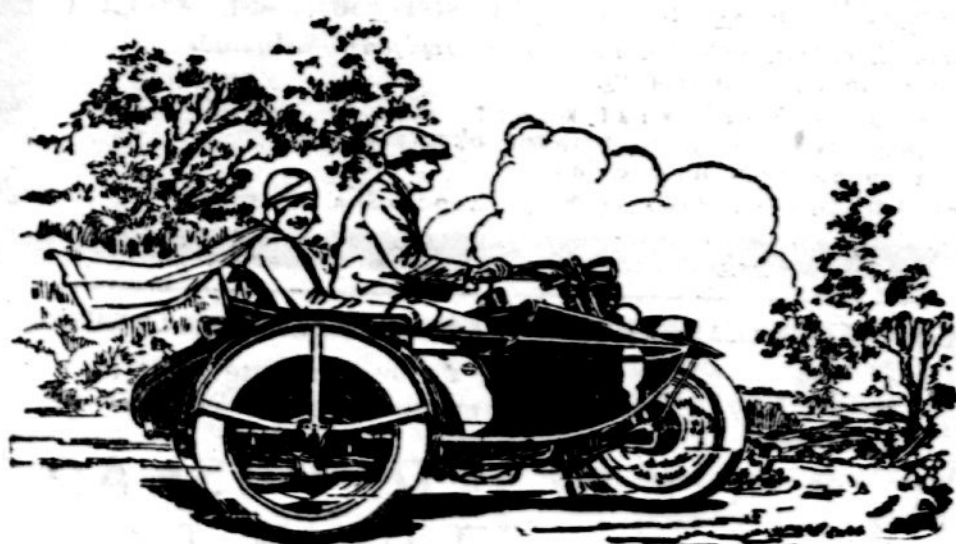
Ca. 350 delavcev
in nameščencevLastna hidro-
centrala 400 HP

Kreditni zavod za trgovino in industrijo

LJUBLJANA, Prešernova ulica št. 50 (v lastnem poslopiju)

Obrestovanja vlog, nakup in prodaja vsa-
kovrstni vrednostni papirjev deviz in
valut, borz-na naročila, predujam in kredit
vsake vrste, eskompt in inkaso menic ter
nakazila v tu- in inozemstvo safe-depo-
sits itd. itd.Brzlojavke: Kredit, Ljubljana — Telefon
št. 2040, 2457, 2-48 Interurban 2706 2806

37-L

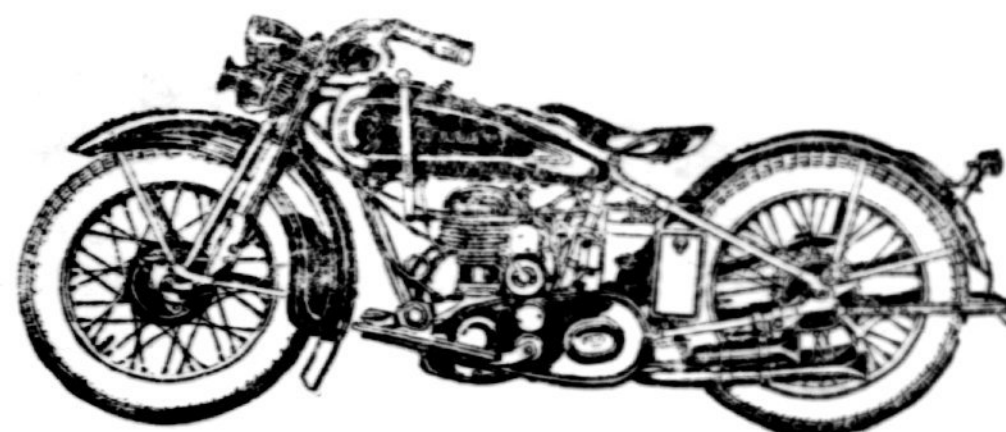

HARLEY DAVIDSON

Generalno zastopstvo za Jugoslavijo

Željiška komercialna družba z o. z.

Ljubljana, Tavčarjeva ulica št. 6.

Dobava promptna! 12 mesečni obroki!

Največja zaloga vseh rezervnih delov!

Zopet prispela velika pošiljka modelov 1929. ki so brez konkurence.

GRITZNER, ADLER in KAYSER

sivni stro-
ter kolesa so
najboljša v ma-
terialu. Lepe
opreme, ugodni
plačilni pogoj
Istoriš svicarsk
pletični stro
„DUBIED“
pri edino

Josip Petelinc, Ljubljana
ob vodil, poleg Preternovega pomenika (ul. 40)

Stoewer

srednji pisalni stroj za potovanje in pisar-
no, konstrukcija in material prvovrstne.
Plačilne dajave.

Lud. Barača, Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6

Telefon Rev. 2980

Najboljši češki blagov

Zalaganje čistovlnene
moške in damske blagove
— zadnjih novosti —

pomladno in letno sezijo

razpošila najbolj renomirana

ZALOGA TVORNICE SUKNA

SIEGEL - IMHOF, — BRNO

Palackého tř. 12, Českoslovaška

Največja izbira. Najnižje tvorniške cene. Najsolidnej-
šizvršitev vseh naročil. Na zahtevo vzorci zastop-
in pošiljane prosto

PROMETNI ZAVOD ZA PREM OG D. D.
LJUBLJANA

prodaja po najugodnejših cenah in
samo na debelo:

PREMOG domači in inozemski za domači
KURJAVO in industrijske vrste
KOVAŠKI PREM OG vseh vrst
KOKS Ilovniški, plavžarski in plinski.
BRIKETE

Prometni zavod za premog d. d.
v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 15/1

KDOR OČI LAŠIJE TA NAPREDIJE!

Magister farmacevt

se išče za voditelja veletrgovine z zdravilnimi drogami. Po-
goji: trgovske sposobnosti, znanje slovenščine ali srbohrvašči-
ne v besedi in pisavi, prvovrstne reference. Ponudbe na Publi-
citas, Zagreb, Gundulićeva ul. 11 pod šifro »Droge 1316«.

Zastopnik

se išče za obiskovanje lekarnarjev in drogistov v Sloveniji. Sa-
mo strokovnjaki, pri lekarnarjih že uvedeni, in ki zlasti popol-
ma obvladajo slovenščino, naj pošljejo ponudbe na Publicitas
i. d., Zagreb, Gundulićeva ulica 11 pod šifro »Ph. V. 1316«.

LEONARD TREPPO

ujediniene opekarne d. d. v Karlovcu

dobavlja iz svojih najmoderneje urejenih tvornic

zidno in strešno opeko

v najboljši kvaliteti ter po najugodnejših cenah.

Zahtevajte ponudbo!

KRISTAL D. D.

TOVARNA OGLEDAL IN BRUSENEGA STEKLA

Centrala: Maribor

Podružnica: Ljubljana VII.

Koroška cesta 32
Telef. inter. 132

Medvedova cesta 38
Telef. inter. 3075

Izdeluje ogledala iz la zrcalnega stekla 5½ do 8 mm deb. v vseh velikostih, tudi
v merah 300x200 cm in več, brušena stekla z okraski (ornamenti) ter upognjena
stekla. Popravlja oslepele ali sploh pokvarjena stara ogledala, izvršuje zasteklitve
izlozih in portalov z zrcalnim steklom 5-8 mm, s specialnim steklom 5-6 mm;
vloga stekla v medenico (Messingtaassungen). Izdeluje pultne plošče iz 5-10 mm
deb. zrcalnega stekla, ter avtomatobrane (Windschutzscheiben) iz zrcalnega stekla
4-5½ mm deb. ima na skladišču v vseh velikostih zrcalno steklo 5½-8 mm,
tudi nadmočno 9-10 mm deb., specialno steklo 4-6 mm, ledenasto steklo 8 mm,
alabaster steklo 9-11 mm, polska ogledala ter ogledala iz la flukomercatekila
2 mm; vse po jako smerah cenah. Jamči za prvovrstno izdelavo vseh svojih
proizvodov in za trpežen, lep oblog ogledal. Zahtevajte ponudbo!

Ceneno teško perie!

I kr sivca oupleneza peria 70 Din. napol
belo 90 Din. belo 100 Din. bolše 125 Din.
in 150 Din. mehko kot ouh 200 in 225 Din.
bolša vrsta 275 Din. — Pošiljatve carine
prosto proti povzetju od 300 Din. napre.
poštne prosto. Vzorec zastop. Blago se
tudi zamenja in neugajajoče vzame nazaj.
Naročila samo na Benedikt Sachsel Lobez
št. 2 kod Pizna. Českoslovaška — Poštne
pošiljke rabijo iz Českoslovaške v Jugosla-
vijo približno 10 dni

434

POZOR!

POZOR!

„Napoleon“ v Ljubljani

Cest. občinstvu vjudno naznanjva, da otvoriva na Velikonočni
ponedeljek na Tržaški cesti št. 4 (vogni Bleiweisove) gostino »Pri
Napoleonu«. Točila bove prvovrstne štajerska, dolenska in dalma-
tinska vina po najsolidnejših cenah. Tudi topla in mrazna jedila bodo
cest. gostom vedno na razpolago. Otvoritev bo ob 3 uri pop. Na-
stopi odelik železnišarske godbe. Za mnogobrojne obisk se tople
priporočata

Franja in Niko Koman.

Zabavna potovanja

na Sredozemskem in Jadranskem morju

»HAMBURG-AMERIKA LINIE« prirejuje s svojim
luksuzno urejenim parobrodom

„OCEANA“

5 zabavnih potovanj.

I. potovanje se začne v Hamburgu 19. januarja

in konča v Genovi 11. februarja 1929.

II. potovanje se začne v Genovi 14. februarja,

a konča v Benetkah 13. marca 1929.

III. potovanje se začne v Benetkah 16. marca,

a konča v Genovi 15. aprila 1929.

IV. potovanje se začne v Genovi 19. aprila, a

konča v Genovi 8. maja.

V. potovanje se začne v Genovi 10. maja, a

konča v Hamburgu 31. maja.

Glede navodil se je treba obrniti na:

»HAMBURG-AMERIKA LINIE« Generalno zastop-

stvo za Kraljevino S. H. S. — J. D. DRAŠKOVIC,

ZAGREB, Cesta »B« br. 3, Telefon 24-98.

ali na podzastopstva v: BEOGRADU, Balkanska

ul. 49; LJUBLJANI, Kolodvorska ul. 30; SPLITU,

Dioklecijanova obala 15; SOMBORU, Karadjordje-
va ul. 8; OSIJEKU, Kolodvorska ul. 34; ŠIBENIKU,

METKOVIČU, GRUŽU ali na:

»PUTNIK«, Zagreb, Jelačićev trg 6; »PUTNIK«,

Društvo za saobraćaj stranaca i turista, Beograd,

Kolarčeva ul. 1/1; SAVEZ ZA UNAPREDJENJA,

TURIZMA Sušak, Split, Dubrovnik.

129

ZADRUŽNA HRANILNICA

reg. pos. in gospodarska zadruga z. o. z. v LJUBLJANI, Sv. Petra cesta 19

Podeljuje vsakovrstne kredite, eskomтира menice, inkasira
fakture ter izvršuje razen deviznih in valutnih vse v
bančno stroko spadajoče posle

Sprejema hranilne vloge na knjižice ali v tekočem
računu ter jih obrestuje po dogovoru najugodnej-

Kot pooblaščen prodajalec srečk Državne razredne loterije
vodi poseben oddelček za njih prodajo, poleg tega prodaja
tudi srečke Ratne šete na obroke pod zelo ugodnimi pogoji

04